

LAPSEN OIKEUDET, Esa livonen/MLL		
Yleistavoite: Lapsen oikeus suojeluun väkivallalta ja väkivallan kohteiksi joutuneiden lasten tukipalvelut toteutuvat nykyistä paremmin		
Tavoite 1. Lapsen oikeuksien sopimuksen täytäntöönpano on järjestelmällistä		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Kansallisessa lapsistrategiassa ja muissa lapsia koskevissa ohjelmissa ja suunnitelmissa huomioidaan lasten suojeleminen väkivallalta ja väkivallan kohteeksi joutuneiden lasten ja heidän perheidensä tuki.	Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (PL 22 §) ja tarpeellisiin toimiin lapsen panemiseksi (LOS 4 art.) YK:n lapsen oikeuksien komitea suosittelee lapsen oikeuksien sopimukseen perustustuvan kansallisen toimintasuunnitelman (lapsistrategia) laatimista.	Valtioneuvosto ja sen ministeriöt Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, Opetushallitus, kunnat, maakunnat, lapsi- ja perhejärjestöt kuten Lastensuojelun Keskusliitto, Ensi- ja turvakotien liitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset, Suomen Unicef ja Väestöliitto
Mittari/t: Lapsistrategia on laadittu ja siinä sekä sen toimeenpanosuunnitelmassa on huomioitu lasten suojeleminen väkivallalta ja väkivallan kohteeksi joutuneiden lasten tuki (hallituskauden 2019-23 loppuun mennessä).		
Toimenpide 2. Valtiohallan, kuntien ja maakuntien päätöksenteossa arvioidaan järjestelmällisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset. Arvioinnissa yhtenä näkökulmana on lasten ja nuorten kasvuympäristön turvallisuus.	Lapsen etu on arvioitava ja otettava ensisijaisesti huomioon lapsia koskevissa päätöksissä (LOS 3 art.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (TUT) ja Terveydenhuoltolain 1326/2010 11–12 §:n velvoitteet terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointiin	Valtioneuvosto ja sen ministeriöt, kunnat, maakunnat, THL, Kuntaliitto
Mittari: Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutusten arviointi on säännönmukaisessa käytössä ministeriöissä, kunnissa ja maakunnissa hallituskauden 2019-23 loppuun mennessä Tämän toteutumista seurataan määräajoin (esimerkiksi neljän vuoden välein) selvityksillä.		
Tavoite 2. Lanzaroten sopimukselle on laadittu kansallinen toimeenpanosuunnitelma		
Toimenpide 3. Laaditaan Lanzaroten sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma	Lanzaroten sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan edellyttää laaja-alaisia toimia sopimusvaltiolta.	Ministeriöt, THL ja muut valtion viranomaiset, kuten OPH ja KAVI yhteistyössä kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa
Mittari: Suomella on Lanzaroten sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuoden 2021 loppuun mennessä.		
Tavoite 3. Lasten ja nuorten kokemasta väkivallasta on saatavilla hyvä tietopohja.		
Toimenpide 4. Varmistetaan ja yhtenäistetään tietopohjaa lapsiin ja nuoriin	Perusteet YK:n lapsen oikeuksien komitea on kehottanut Suomea	Vastuutaho THL (Kouluterveyskysely KTK ja Lasten terveys, hyvinvointi ja

<p>kohdistuvasta ja heidän kokemastaan väkivallasta niin, että myös haavoittuvassa asemassa olevien lasten kokemasta väkivallasta saadaan tietoa. Eri lähteistä koostuva tieto kootaan yhteen säännöllisesti.</p>	<p>vahvistamaan LOS:n täytäntöönpanoa koskevaa tilastointijärjestelmää ja tilastollista analysointia sekä varmistamaan, että Suomessa kootaan tietoja, joita käytetään laadittaessa toimintapolitiikkaa ja -ohjelmia, jotka koskevat köyhyyttä, väkivaltaa, vammaisia lapsia, vähemmistö- ja maahanmuuttajataustaisia lapsia sekä perheestään erossa olevia lapsia.</p>	<p>palvelut –tutkimus LTH), HY:n kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti Krimo, poliisin tilastot, yliopistot</p>
<p>Mittari: Kouluterveyskyselyssä, FinLapset-tutkimuksessa, rikollisuustilanneselvityksissä ja muissa selvityksissä ja tutkimuksissa selvitetään lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan esiintyvyyttä. Arviointi tiedon riittävydestä. Vuoteen 2025 mennessä on yhtenäistetty lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjaa ja tiedonkeruuta, eri lähteistä koottavan tiedon säännöllisestä kokoamisesta yhteen on sovittu.</p>		
<p>Tavoite 4. Varmistetaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn voimavarojen riittävyys</p>		
<p>Toimenpide 5. Seurataan ja arvioidaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan torjuntatyön ja väkivallan uhriksi joutuneiden lasten ja heidän perheidensä auttamistyön voimavarojen riittävyttä.</p>	<p>Perustelut Lapsen oikeuksien komitea suosittelee, että sopimusvaltiot varaavat riittävät talousarviomäärärahat lainsäädännön ja kaikkien muiden toimien täytäntöönpanoon, joilla pyritään lopettamaan lapsiin kohdistuva väkivalta (yleiskommentti nro 13)</p>	<p>Vastuutaho Ministeriöt, THL, kunnat, maakunnat</p>
<p>Mittari: Arviointi voimavarojen riittävydestä. Hyödynnetään lapsibudjetointia (talousarvion seuranta ja arviointi lapsen oikeuksien näkökulmasta) valtion, kuntien ja maakuntien talousarviovalmistelussa ja -seurannassa. Lapsibudjetoinnissa yhtenä tarkastelukohteena on lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan torjunnan ja väkivallan kohteeksi joutuneiden lasten ja nuorten auttamistyön voimavarat.</p>		
<p>Tavoite 5. Lasten oikeuksia koskeva koulutus ja tiedotus</p>		
<p>Toimenpide 6. Lisätään lasten oikeuksien koulutusta ja tiedotusta. Kohderyhminä ovat lapset ja nuoret itse, heidän vanhempansa, muut huoltajansa ja huolenpidosta vastaavat, lasten ja nuorten parissa työskentelevät ja lapsia ja nuoria koskevia asioita valmistelevat virkamiehet sekä päätöksentekijät eri tasoilla. Koulutus ja tiedotus toteutetaan näille ryhmille myöhemmin ohjausryhmässä päätettävän aikataulun mukaisesti.</p>	<p>Perustelut Sopimusvaltion tulee saattaa LOS:n periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti (LOS 42 art.) Lapsen oikeuksien komitean on kehottanut Suomea vahvistamaan lapsen oikeuksia koskevaa tiedotusta ja koulutusta (komitean Suomea koskevat päätelmät 2011)</p>	<p>Vastuutaho Ministeriöt, erityisesti OKM, STM ja OM, OPH, THL, kunnat ja maakunnat, oppilaitokset, kansalaisjärjestöt, mm. Suomen Unicef, MLL, lapsiasiavaltuutetun toimisto, Lasten oikeuksien viestintäverkosto</p>

Mittari:

Selvitys lasten oikeuksien koulutuksesta ja tiedotuksesta vuosina 2020-2025. Toteutetaan erillisenä kyselynä koulutuksen ja tiedotuksen kohderyhmille.

OSALLISUUS, vk. Anna-Maria Isola

Yleistavoite: Lasten ja nuorten osallisuuden kokemus lisääntyy

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 1. Lapsille, nuorille ja lapsiperheille mahdollistetaan hyvinvointia koskevan kokemustiedon tuottaminen kansalliseen ja alueelliseen vaikuttamiseen. Tuloksia käsitellään lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa yhteistyössä.</p> <p>Toimenpide 2. Perustetaan verkosto pohtimaan sitä, miten voidaan seurata osallisuuden kokemuksen muuttumista alle 12-vuotiailla</p>	<p>Osalliseksi itsensä kokeva ihminen luottaa itseensä, ympäristöönsä ja tulevaisuuteensa. Osallisuuden kokemus ehkäisee väkivaltaa ja väkivallan uhkaa (Paffenholz ym. 2017). Tarvitaan kuitenkin laajempaa tietopohjaa siitä, millaisia yhteyksiä osallisuuden kokemuksen sekä turvallisuuden ja väkivallan välillä on</p>	<p>STM, THL THL, lapsi- ja perhejärjestöt</p>

Mittari:

Seurataan Kouluterveyskyselyssä ja FinLapset (Vauvat ja 4-vuotiaat kyselytutkimukset)-tutkimuksissa osallisuuden kokemusta, vaikutusmahdollisuuksia ja sosiaalisia suhteita

<p>Toimenpide 3. Tehostetaan lasten ja nuorten osallistumisoikeuksien toteutumisen seurantaa</p>	<p>Lasten ja nuorten osallisuuden kokemus edellyttää usein lapsen oikeuksien sopimukseen ja kansalliseen lainsäädäntöön perustuvien osallistumisoikeuksien toteutumista. Euroopan neuvosto (2016) on kehittänyt arviointityökalun, jonka avulla voidaan seurata, miten lasten ja nuorten osallistumisoikeudet toteutuvat. Arviointityökalu pilotoidaan Suomessa vuonna 2019 ja tammikuussa 2020 on tarkoitus julkaista pilottihankkeen arviointiraportti, joka nostaa esiin lasten ja nuorten osallistumisoikeuksien kannalta keskeisiä kehittämiskohteita ja hyviä käytäntöjä. Raportissa on myös tarkoitus esittää vaihtoehtoja arviointityökalun hyödyntämiseksi jatkossa.</p>	<p>STM, OM, SM, OKM, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Suomen Kuntaliitto, lapsen oikeuksien järjestöt</p>
---	---	---

Mittari: Lasten ja nuorten osallistumisoikeuksien seuraamiseksi on kehitetty seurantajärjestelmä ja sovittu vastuutahoista.

MONIALAINEN YHTEISTYÖ JA TIEDONKULKU, vk. Jukka Mäkelä/THL ja Katriina Bildjuschkin/THL

Tavoite 1: Ennaltaehkäisevän monialaisen työn koordinointi on sovittuna ja luotu toimivat käytännöt sairaanhoitopiireittäin ja suurissa kaupungeissa.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Väkivallan vastaisen työn monialainen asiantuntijaryhmä perustetaan vähintään Erva-alueittain tai sairaanhoitopiireihin ja suuriin kaupunkiin. Siinä on mukana väkivaltailmiön osaamista kaikilta toimialoilta ja kaikilta tasoilta. Näillä on vastuu sekä koulutuksen järjestämisestä perustasolla että yhteistyön toteuttamisesta käytännössä perustason, erityistason sekä vaativan erityistason välillä	Lapsiin kohdistuva väkivalta on suuri yhteiskunnallinen ongelma. Sitä voi lähestyä vain jokaisen tason yhteistyöllä. Yhteistyö tarvitsee sekä eri toimialojen johtotason sitoutumisen että väkivallan osaamista kaikilla tasoilla.	STM SM OKM

Mittarit: Väkivallan vastaisen työn monialaiset asiantuntijaryhmät on perustettu vuoteen 2022 mennessä. Vastuutahot organisoivat kyselyn Erva-alueille/sairanhoitopiireille monialaisten asiantuntijaryhmien toiminnasta ja koostumuksesta.

Tavoite 2: Tutkinnan, suojaamisen ja tuen monialaiseen työhön vahvistetaan rakenteet ja toimintatavat

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 2. Eurooppalaisen Barnahus-/Lastenasiantalo – laatustandardin ja LASTA/seulamallin mukainen monialainen yhteistyö, tutkiminen, tiedon jakaminen ja tuki olisivat mahdollisia tasapuolisesti asuinpaikasta riippumatta kaikille lapsille ja nuorille joiden epäillään joutuneen pahoinpitelyn tai seksuaaliväkivallan kohteeksi	Lapsiin kohdistuneissa rikosepäilyjen selvitysprosesseissa hyödynnetään monialaista yhteistyötä epätasaisesti eri puolilla maata. Myös lasten ja nuorten saama tuki on vaihtelevaa ja usein riittämätöntä. Muilta toimialoilta saatujen taustatietojen perusteella poliisi voi kokonaisvaltaisemmin arvioida lapsiin kohdistuneen rikosepäilyn kokonaistilannetta. Samoin lastensuojelun tarpeen selvittämisessä sosiaalitoimi hyötyy laajasta taustatietojen keräämisestä. Pitkät esitutkinta-ajat eivät ole kasvavan lapsen edun mukaisia.. Lapsiystävälliseen oikeusprosessiin kuuluu	STM, THL, SM, Poliisihallitus

	<p>kohtuuttomien viiveiden estäminen, ja hyvin varhainen taustatietojen keruu vähentäisi esitutkintavaiheen viiveitä.</p> <p>Lapsiystävälliseen oikeusprosessiin kuuluu myös lapsen kuuleminen lapsiystävällisissä tiloissa. (Eurooppalaiset Barnahus/Lastenasiointalo – laatustandardit, Barnahus Quality Standards 2017)</p>	
<p>Mittarit: Taustatietojen keruun toimintatapa on vakinaistettu vuoteen 2023 mennessä. Vastuutahot kartoittavat toimintatavan vakinaistamista poliisilaitoksille ja sairaanhoitopiireille suunnatulla kyselyllä.</p> <p>Suurimmissa perhekeskuksissa on pilotoitu ja dokumentoitu malli, jossa väkivaltaa kokeneen lapsen kuuleminen ja tuki voi osassa tapauksista tapahtua perhekeskuksen sisällä 2023 mennessä.</p>		
<p>Toimenpide 3. Lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnan erityiskoulutus vakinaistetaan ja vakinaistetaan osaksi Poliisiammattikorkeakoulun jatkokoulutustarjontaa</p>	<p>Esitutkintalain 4 luvun 7 §:n mukaan lapsiin kohdistuvat esitutkintatoimet on mahdollisuuksien mukaan annettava niihin perehtyneille tutkijoille. Myös eurooppalaisten Barnahus/Lastenasiointalo – laatustandardien (Barnahus Quality Standards 2017) mukaan lapsen kuuleminen pitäisi toteutua siihen erityiskoulutuksen saaneen henkilön toimesta näyttöön perustuvalla haastattelumenetelmällä.</p> <p>Suomessa edelleen osan lapsista ja nuorista kuulee poliisi, jolla ei ole erityiskoulutusta.</p> <p>Lapsiin kohdistuneiden rikosepäilyjen tutkinta edellyttää sekä poliisien erityiskoulutusta että jatkokoulutusta.</p>	<p>SM Poliisiosasto, Poliisihallitus</p>
<p>Mittari: Erityiskoulutus on vakinaistettu vuoteen 2025 mennessä. Erityiskoulutus on osa Poliisiammattikorkeakoulun jatkokoulutustarjontaa.</p>		
<p>Toimenpide 4. Lapsin kohdistuvien rikosepäilyjen tutkinta keskitetään poliisilaitoksissa ja syyttäjälaitoksissa erityisyksiköihin, jotka resursoidaan riittävästi.</p>	<p>Lapsiystävälliseen oikeusprosessiin kuuluu kohtuuttomien viiveiden estäminen. Sekä poliisin, että syyttäjälaitoksen että tuomioistuinten riittävä resursointi ja erityisosaaminen nopeuttavat tutkintaa ja varmistavat sen toteutumisen lapsiystävällisesti</p>	<p>SM Poliisiosasto, Poliisihallitus, OM, valtakunnansyyttäjävirosto</p>
<p>Mittarit: Poliisiammattikorkeakoulun tilastot; rikosprosessien ja oikeusprosessien tilastointi</p>		

TURVATAITOKASVATUS, vk. Mirjam Kalland/Hki yliopisto		
Yleistavoite: Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus tuntea olevansa turvassa.		
Tavoite 1. Vahvistetaan vanhempien kykyä tukea lasten sosioemotionaalisia taitoja		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutaho/t
Toimepide 1. Seulotaan ja tunnistetaan lapset ja nuoret, joilla on puutteelliset sosioemotionaaliset taidot.	Pienten lasten SEK-ongelmia tunnistetaan heikosti. Lasten psyk.lähteet kasvaneet 22% vuosina 2011-2015.	THL neuvola- ja kouluterveydenhuolto
Mittari?		
Toimepide 2. Ohjataan vanhempia tutkitusti tehokkaiden toimenpiteiden piiriin	Perhe on lapsen tärkein kasvuympäristö	THL; Neuvolat, perheneuvolat,
Mittari: ?		
Tavoite 2. Vahvistetaan lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten kykyä tunnistaa ja vahvistaa lasten sosioemotionaalisia taitoja.		
Toimepide 3. Lisätään varhaiskasvatukseen ja opettajien sekä sosiaalihuollon ammattilaisten täydennyskoulutukseen sosioemotionaalisten taitojen tunnistamiseen ja systemaattiseen vahvistamiseen liittyviä opintoja. <ul style="list-style-type: none"> Tätä varten luodaan valtakunnallinen suunnitelma. 	Varhaiskasvatukseen osallistuu valtaosa lapsista, ja esikouluun ja kouluun osallistuvat käytännössä kaikki lapset Suomessa.	OPH, OKM, Yliopistot, ammattikorkeakoulut, ammattikoulut, täydennyskoulutus
Mittari/t <ul style="list-style-type: none"> Tehdään selvitys yliopistojen, ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutusten sisällöistä 2020-2025 (OKM) Tehdään selvitys täydennyskoulutusten järjestämisestä 2020-2025 (OPH) 		
Tavoite 3. Vahvistetaan lapsen perusturvallisuutta vähentämällä fyysisen, psyykkisen ja seksuaalisen kaltoinkohtelun sekä laiminlyönnin riskitekijöitä. Lapsen fyysistä ja psyykkistä koskemattomuutta edistetään vahvistamalla lasta suojaavia tekijöitä		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot

Toimenpide 4. Seulotaan nykyistä tarkemmin kaltoinkohtelun riskitekijöitä	Kasvuympäristön turvallisuus on keskeinen lapsen kehitykseen ja tulevaan hyvinvointiin vaikuttava tekijä	STM, OKM, OPH Kunnat (neuvolat)
Mittari: ?		
Toimenpide 5. Turvataitokasvatuksessa otetaan käyttöön valtakunnallisesti yhtenäiset oppimateriaalit ja –suunnitelmat	Turvataitokasvatus on tutkitusti vaikuttavaa	OPH, OKM
Mittari: ?		
Toimenpide 6. Vanhemmat sitoutetaan mukaan turvataitokasvatukseen	Perhe on keskeinen lapsen kehitysympäristö	THL, (neuvolat, perheneuvolat) OKM, OPH
Mittari: ?		
Tavoite 4. Taata kaikille lapsille ja nuorille tasa-arvoisesti turvallinen seksuaalikehitys.		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 7. Sisällytetään tavoitteen mukainen velvoite kansallisiin ohjeisiin (Vasu ja OPS)	Nykytilanne, jossa opetussuunnitelmat mahdollistavat seksuaalikasvatuksen 3-12-vuotiaille, mutta eivät velvoita, eivät riitä, sillä lasten seksuaalikasvatusta haittaavat liian monet esteet.	OPH, OKM
Mittari: ?		
Toimenpide 8. Ammattilaisten tietoja ja taitoja ikätasoisesta seksuaali- ja turvataitokasvatuksesta lisätään koulutuksen avulla.		OPH, OKM, yliopistot, ammattikorkeakoulut, ammattikoulut, täydennyskoulutus
Mittari:?		

LÄHISUHDEVÄKIVALTA PERHEESSÄ LAPSEN JA NUOREN

NÄKÖKULMASTA, vk. Tuovi Hakulinen/THL, Riikka Riihonen/Valkeakosken kaupunki ja Taina Laajasalo/THL ja HUS

Yleistavoite: Jokaisella lapsella ja nuorella Suomessa on oikeus saada osakseen suojelua ja elää turvassa, ilman väkivaltaa ja laiminlyöntiä

Tavoite 1: Lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön: väkivallalta suojaavat tekijät ja riskitekijät sekä puheeksiotto.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutaho/t
<p>Toimenpide 1. Lapsi- ja perhepalveluissa (neuvola, varhaiskasvatus, koulu ja ml. opiskeluhoolto, sosiaalityö, lastensuojelu, kasvatus- ja perheneuvola, erikoissairaanhoido, järjestöt) otetaan järjestelmällisesti puheeksi lapsen turvallisen kasvun ja kasvuympäristön edellytykset, selvitetään yhdessä perheen kanssa väkivallan riskitekijöitä ja käytetään näyttöön pohjautuvia vanhemmuuden tuen menetelmiä, kuten strukturoituja vanhemmuusohjelmia (Ihmeelliset vuodet, PCIT, Triple P, Voimaperheet). Näistä osa, esimerkiksi Ihmeelliset vuodet, sopii myös varhaiskasvatukseen ja kouluun. THL:n väkivallan kartoituslomaketta käytetään järjestelmällisesti molempien vanhempien kanssa neuvolassa eri käyntikertoina.</p>	<p>Lainsäädäntö ja velvoittavat sopimukset esim.</p> <ul style="list-style-type: none">- terveydenhuoltolaki 1326/2010- lapsen oikeuksien sopimus- perusopetuslaki 628/1998- lastensuojelulaki 417/2007 <p>Saatavilla oleva tutkimusnäyttö puoltaa vanhemmuuden tuen ja strukturoitujen, pääosin behavioraalisiin menetelmiin pohjautuvien vanhemmuusohjelmien merkitystä lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun vähentämisessä. Vertaistuen hyödystä on näyttöä.</p>	<p>STM, OKM, THL,OPH, kunnat järjestöt,, esim. LSKL, ETKL, MLL, Väestöliitto</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none">- Valtakunnallinen neuvolan ja kouluterveydenhuollon palvelujen seurantatutkimus v.2020-2025: Puheeksi ottaminen ja seulonta terveyskeskuksissa %-osuus- Tutkimusnäyttöön perustuvien työmenetelmien juurtumisen seuranta: ITLA/Invest 2020-2025- ETKL selvitys työmenetelmien käytöstä ensi- ja turvakotipalveluissa v.2020-2		
<p>Toimenpide 2. Kaikissa erotilanteissa vanhempia kannustetaan vanhemmuussuunnitelman laatimiseen (www.stm.fi/vanhemmuussuunnitelma) tai kurssi vanhemmuudesta</p> <p>Toimenpide 3. Lastenvalvojien ja erovalvojien osaamista tunnistaa ja puuttua eron jälkeisen erilaisen väkivallan muotoihin tehostetaan muun muassa lastenvalvojille tarkoitettua oppaan ja koulutusten kautta.</p>	<p>Avioliittolaki 234/1929 Sosiaalihuoltolaki 1031/2014 Lapsenhuoltolaki 190/2019</p> <p>Lapsenhuoltolain toimeenpano edellyttää täydennyskoulutusta väkivallan ehkäisyssä, tunnistamisessa ja varhaisessa puuttumisessa eron jälkeen</p>	<p>STM, THL, OKM</p>

Mittarit Kysely lastenvalvojille vanhemmuussuunnitelmien määrästä v. 2020-2025 (ei ole juridinen paperi) Lasten ja erovalvojien koulutustilaisuuksien ja koulutettujen määrä vuonna 2025		
Toimenpide 4. Laaditaan kirjallinen alueellinen kuvaus hoito- ja palveluketjusta perustasolta erityistason palveluihin väkivallan tunnistamisen ja puheeksi oton tueksi sekä seurataan toteutumista.	Väkivallan osalta hoito- ja palveluketjuissa puutteita: kuritusväkivallan toimintamalli 38 %:ssa terveyskeskuksia kirjattuna, 51 %:ssa ei kirjattuna, 11 %:ssa ei toimintamallia; parisuhdeväkivallan toimintamalli kirjattuna 60%:ssa, 38 %:ssa ei kirjattuna, 2 %:ssa ei toimintamallia (Hakulinen ym. 2018)	STM, THL, sairaanhoitopiirit kunnat
Mittarit <ul style="list-style-type: none"> - Valtakunnallinen neuvolan ja kouluterveydenhuollon palvelujen seurantatutkimuksen tulokset väkivallan tunnistamisesta ja hoito- ja palveluketjuista v.2020-2025: - Yhteisesti sovitut, kirjatut hoito- ja palveluketjut lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisesta ja hoito- ja palveluketjuista on luotuna vuoteen 2025 mennessä 		
Toimenpide 5. Psykososiaalisen tuen ja hoidon tarjoaminen kunnissa taataan järjestämällä matalan kynnyksen tukea: neuvolan lisä- tai kotikäynnit, neuvolan tarjoamat vanhemmuuden tuen ryhmät, neuvolan tarjoama vertaistukitoiminta, lapsiperheiden kotipalvelu sekä muut soveltuvat palvelut kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, kuten perheneuvoloiden tai vastaavien tahojen järjestämät psykososiaalisen tuen ja vanhemmuuden tuen palvelut. Lisäksi tarvittaessa on kyettävä tarjoamaan perheille erityistason palvelua esimerkiksi lastenpsykiatrisen poliklinikkatyön lastenpsykiatrisen, kotisairaanhoidon tai lastenpsykiatrisesti orientoituneen perhetyön muodossa. Myös kotipalvelun tarjoaminen oltava tasapuolista kunnissa.	Palveluita tulee olla tasa-yhdenvertaisesti saatavilla eri puolella maata Moniammatillista ja asiantuntevaa apua, suoraan koteihin tarvitaan. Arjen apu on joskus ensisijaista verrattuna keskusteluapuun. Helposti saatavilla, mahd. nopeasti.	STM, THL, erikoissairaanhoido kunnat, järjestöt
Mittarit <ul style="list-style-type: none"> - SOTKANET: Tiedot kotipalvelun järjestämisestä - Neuvolan ja kouluterveydenhuollon palvelujen valtakunnallinen seurantatutkimus (THL): Henkilöstön käyttämät työmenetelmät ETKL: ensi- ja turvakotien matalan kynnyksen palvelut/avopalvelut: Palveluja käyttäneiden lasten määrä		
Tavoite 2: Kaikki väkivaltaa kokeneet lapset ja nuoret saavat saada apua ja tukea		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 6	Erityisesti henkisen väkivallan	STM, OM,

<p>Lapsi- ja perhepalveluiden eri toimijoiden sekä rikosoikeuden piirissä toimivien ymmärrystä erilaisista väkivallan muodot lisätään, mukaan lukien henkinen väkivalta sekä laiminlyönti. Myös haitan arviointia näissä tilanteissa on kehitettävä. Osaamista lisätään OT-keskusten/lasten ja nuorten oikeuspsykologian/-psykiatrian yksiköiden ja Barnahus-hankkeen antamien koulutuksen kautta.</p>	<p>muotoja ja haittavaikutuksia ei tunneta riittävästi oikeusasteissa eikä sosiaali- terveydenhuollon tai eroauttamisen piirissä.</p>	<p>SM/poliisi, POHA; THL, sairaanhoitopiirit, OT-keskukset</p>
<p>Mittarit Toteutuneiden koulutusten määrä 2020-2023 seurataan kyselyillä sairaanhoitopiireiltä.</p>		
<p>Toimenpide 7. Kaikilla väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille taataan mahdollisuus saada arvio psyykkisestä voinnistaan (ml. traumaoireiden kartoitus), väkivalta-asioihin riittävästi keskittyneestä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelusta (esim. kasvatus- ja perheneuvola tai lastenpsykiatrian pkl).</p> <p>Väkivaltaa kokeneilla lapsilla ja nuorilla tulee olla mahdollisuus saada arvio fyysisistä vammoistaan oikea-aikaisesti ja laadukkaasti.</p> <p>Vahvistetaan lasten kanssa työskentelevien perustason toimijoiden väkivalta- ja traumaosaamista ja -tietoisuutta.</p> <p>Tarvittaessa lapsella tai nuorella on oikeus saada erikseen apua ja tukea sekä asiantuntijavoimin määriteltäviä mielenterveyspalveluita ja rikoksen uhrien tukipalveluita (esim. Rikosuhripäivystys) väkivaltatilanteeseen liittyvän mahdollisen poliisitutinnan tai muun selvitysvaiheen sitä hidastamatta.</p>	<p>Lainsäädännön ja velvoittavat sopimukset: terveydenhuoltolaki 1326/2010? lastensuojelulaki? lapsen oikeuksien sopimus?</p>	<p>STM, THL, erikoissairaanhoidot, kunnat,</p>
<p>Mittarit Barnahus-hankkeen puitteissa järjestettyjen väkivaltaa kohdanneen lapsen tukeen ja hoitoon sopivien työmallien ja muiden koulutusten ja koulutettavien määrä 2020-2023 Kirjaamisen ja tilastoinnin kehittäminen 2020-2025</p>		

VÄKIVALTA, KIUSAAMINEN JA HÄIRINTÄ VARHAISKASVATUKSESSA, OPPIAITOKSISSA JA OHJATUSSA HARRASTUSTOIMINNASSA, vk. Christina Salmivalli/UTU

Yleistavoite: Lasten ja nuorten em. konteksteissa kokema väkivalta, kiusaaminen ja häirintä vähenee.

Tavoite 1. (varhaiskasvatus): Kiusaaminen ehkäiseminen varhaiskasvatusyksiköissä on systemaattista, asiantuntevaa ja näyttöön perustuvaa

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutaho/t
Toimenpide 1. Arvioidaan ja seurataan seuraavia kirjauksia paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa: <ul style="list-style-type: none"> • miten kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään ja siihen puututaan sekä miten toimenpiteiden toteutumista seurataan. 	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan paikallisessa vasussa kuvataan miten kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään, puututaan ja miten toimenpiteiden toteutumista seurataan. Siitä, miten näiden asioiden kirjaaminen on toteutunut paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa ja mitä toimenpiteitä ne sisältävät, ei ole toistaiseksi tietoa.	OPH
Mittarit: Paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista löytyy vuoteen 2025 mennessä kirjauksia väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisystä, puuttumisesta ja toimenpiteiden seurannasta.		
Toimenpide 2. Varhaiskasvatuksen järjestäjille ja -yksiköille kehitetään tukimateriaalia väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn, puuttumisen ja seurannan sisältävän paikallisen vasun laatimiseen.	Varhaiskasvatuksen järjestäjille ja toimijoille ei ole tarjolla tukimateriaalia paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman täydentämiseen toimenpide-ehdotuksessa kuvatuin osin. Karvin arvioinnin (Repo ym., 2019) mukaan osa varhaiskasvatuksen johtajista näki kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmallisuudessa ja ohjeistuksessa puutteita.	OPH
Mittarit Tukimateriaali paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien täydentämiseen em. osin on saatavilla vuonna 2025.		
Toimenpide 3. Käynnistetään tutkimus- ja kehittämishanke tiedon saamiseksi varhaiskasvatuksessa esiintyvistä väkivallasta ja kiusaamisesta, johon sisältyy myös näyttöön perustuvan toimenpideohjelman laatiminen niiden ehkäisemiseksi.	Varhaiskasvatuksessa esiintyvän kiusaamisen ja sen ehkäisyn tutkimus on vähäistä. Tiedetään, että kiusaamisongelmat alkavat varhain ja niiden systemaattinen ehkäisy tulisi aloittaa nykyistä aikaisemmin, mutta tehokkaista toimenpiteistä ei ole näyttöön perustuvaa tietoa. Rinteen hallituksen ohjelmaan (2019, s.166) on kirjattu kiusaamista ehkäisevän ohjelman kehittäminen varhaiskasvatukseen.	OKM, OPH, Karvi?, STM, THL
Mittarit Tutkimus- ja kehittämishanke on käynnistynyt vuoteen 2025 mennessä		
Tavoite 2 (koulut ja oppilaitokset): Lapsille ja nuorille tarjoutuu entistä paremmin tilaisuuksia keskustella/ kertoa koetusta väkivallasta, kiusaamisesta ja häirinnästä.		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot

<p>Toimenpide 4. Kiusaamisen, väkivallan sekä häirinnän uhan ja kokemusten puheeksi otto varmistetaan kaikissa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen asiakaskontakteissa. Kehitetään tähän sopivia työkäytänteitä ja työkaluja sekä tarjotaan koulutusta ja ohjausta</p>	<p>Monet lapset ja nuoret eivät kerro kokemastaan kiusaamisesta, väkivallasta ja häirinnästä. Useat oppilaat kokevat, ettei heillä ole ylipäättään mahdollisuuksia keskustella mieltä painavista asioista koulun aikuisten kanssa. (KTK 2019 tulokset/THL)</p>	<p>THL, OPH</p>
<p>Mittarit Oppilaiden kertominen väkivallasta, kiusaamisesta ja häirinnästä koulun aikuisille lisääntyy ja he kokevat saavansa näihin asioihin apua koulun aikuisilta entistä paremmin. Kouluterveyskyselyjen ja KiVa-kyselyjen oppilaat, jotka ovat kertoneet kiusaamisesta jollekin koulun aikuiselle – vastausten tarkastelu v.2020–2025 trenditietona.</p>		
<p>Toimenpide 5. Tietopohjaa nuorten kohtaamasta väkivallasta, kiusaamisesta ja häirinnästä laajennetaan koskemaan työssäoppimis- ja TET-jaksoja.</p>	<p>Työssäoppimis- ja TET-jaksoilla koetusta väkivallasta, kiusaamisesta ja häirinnästä ei ole ollut toistaiseksi tietoa saatavilla.</p>	<p>THL, OPH</p>
<p>Mittarit Työssäoppimista ja TET-jaksoja koskevien väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää koskevien kysymysten yläkouluikäisten ja toisen asteen opiskelijoiden vastaukset Kouluterveyskyselyssä vuosina 2021–2025 (Toim huom! KTK-tiimi on luvannut selvittää mahdollisuutta lisätä em. asioita koskevia kysymyksiä Kouluterveyskyselyyn).</p>		
<p>Tavoite 3. (ohjattu harrastustoiminta): Kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä vähenee ohjatussa harrastustoiminnassa</p>		
<p>Toimenpide 6. Urheiluseurojen ja muuta ohjattua liikuntaharrastustoimintaa järjestävien tahojen tulee ottaa systemaattisesti käyttöön ohjeet loukkaavan kohtelun, kiusaamisen ja häirinnän vastaiseen työhön</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjeet sisältävät esim. seuraavaa: Ohjaajia ja valmentajia koulutetaan tunnistamaan kiusaamiseen, häirintään ja ulkopuolelle jättämiseen liittyviä tilanteita harrastusympäristöissä, sekä lasten ikätason huomioimista niihin puuttumisessa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitysten (LIITU 2016, MLL 2018-2019) mukaan lasten ja nuorten liikuntatoiminnassa esiintyy kiusaamista, häirintää ja epäasiallista kohtelua. • Urheilujärjestöjen ja –seurojen osaaminen ja välineistö ehkäistä ja puuttua ongelmaan ovat osin puutteellisia. Työtä on käynnistetty Olympiakomitean, Väestöliiton ja lajiliittojen toimesta (mm. Et ole yksin –palvelu), mutta osaamista tarvitaan lisää. • Valtionavustuksen 	<p>OKM, Olympiakomitea, lajiliitot, urheiluseurat, Väestöliitto, lastensuojelujärjestöt</p>

	kriteeristön kehittämisellä asiaan voidaan osaltaan puuttua (liittojen säännöt).	
Mittarit? <ul style="list-style-type: none"> - Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn on otettu käyttöön valtakunnallisesti kattavasti urheiluseuroissa ja ohjattua lasten liikuntaharrastustoimintaa järjestävissä yhdistyksissä vuoteen 2025 mennessä tekeminen (missä määrin tehty ja missä lajeissa) - → Edellyttää systemaattista, valtakunnallista seuranta, joka voidaan järjestää X-tahon toimesta? - Valmentajien ja muiden aikuisten väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn, puuttumiseen ja seurantaan järjestettyjen koulutusten ja niitä toteuttavien lajiliittojen määrät vuosina 2020–2025 		
Toimenpide 7. Kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän esiintymistä ohjatussa urheilu – ja liikuntaharrastustoiminnassa kartoitetaan säännöllisesti valtakunnallisilla tutkimuksilla, jotta voidaan arvioida toimenpiteiden vaikutuksia	Edellä mainittujen toimia tulee seurata ja niiden vaikuttavuutta arvioida. Ilmiön kehittymistä tulee yleisemmin seurata pidemmän aikajänteen laajemmilla tutkimuksilla. (Huom. OKM:n tuella on parhaillaan käynnissä Jyväskylän yliopiston kolmivuotinen tutkimushanke.)	Opetushallitus, THL, yliopistot ja tutkimuslaitokset Olympiakomitea, SUEK (Suomen urheilun eettinen keskus)
Mittari Ohjeistusten tekeminen (missä määrin tehty ja missä lajeissa), arvioidaan tilanne vuoteen 2025 mennessä Lajiliittojen säännöt ja toimenpiteet kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän ehkäisyyn vuosina 2020–2025 Systemaattinen, valtakunnallinen seuranta on käynnistynyt vuosina 2020–2025		
Tavoite 4. Lapsiin ja nuoriin varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa kohdistuvan väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn menetelmien vaikuttavuudesta on tarjolla kootusti tietoa		
Toimenpide 8. Arvioidaan lasten ja nuorten sosioemotionaalisen kehityksen edistämiseen ja kiusaamisen ehkäisyyn varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa tarkoitettujen työmenetelmien näytön astetta	Peruste Useassa maassa on saatavilla puolueettoman tahon tekemä arviointi erilaisten menetelmien vaikuttavuutta koskevan näytön asteesta. Suomessa Itlan Kasvun tuki on tähän saakka arvioinut lähinnä perheisiin kohdistuvia menetelmiä – nyt tarvitaan samanlaista arviointia varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa käytettävien menetelmien osalta.	Vastuutaho Kasvun tuki -tietolähde/Itla
Mittari Kasvun tuki -tietolähteessä julkaistaan 2020-2025 kouluissa, oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä toteutettavien työmenetelmien arviointeja.		
Tavoite 5. Selvitetään, mikä on implementoinnin tuen merkitys väkivaltaa, kiusaamista ja/tai häirintää oppilaitoksissa ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamiselle		
Toimenpide 9. Tehdään tutkimus implementoinnin tuen merkityksestä väkivaltaa, kiusaamista ja/tai häirintää oppilaitoksissa ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamiselle ja	Peruste Tehokkaitakaan toimenpiteitä ja malleja ei aina toteuteta tarkoituksenmukaisesti. Tutkimus implementoinnin tuen merkityksestä (esimerkiksi koulujen tukeminen kiusaamisen	Vastuutaho INVEST-lippulaivahanke/Turun yliopisto ja THL

<p>sitä kautta saavutetuille tuloksille (esimerkiksi kiusaamisen vähenemiselle)</p>	<p>vastaisten mallien juurruttamisessa koulun käytäntöihin) puuttuu toistaiseksi Suomesta kokonaan. Tällainen tutkimus tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää tarjottavan tuen optimoimiseksi (millaista tukea ja paljonko tarvitaan menetelmien juurruttamiseksi ja mitkä seikat juurtumiseen vaikuttavat).</p>	
<p>Mittari: Vuoteen 2025 mennessä on ilmestynyt 1-3 tutkimusjulkaisua toimenpiteessä mainitusta aiheesta</p>		

<p>SEKSUAALIVÄKIVALLAN EHKÄISY JA HAITTOJEN MINIMOINTI, vk. Minna Joki-Erkkilä/Tays</p> <p>Yleistavoite: Ennaltaehkäistä ja vähentää seksuaaliväkivallan aiheuttamaa psyykkisen, fyysisen, seksuaalisen ja lisääntymisterveyteen vaikuttavaa haittaa.</p> <p>Tavoite 1: Tuetaan seksuaaliväkivallalta suojaavia tekijöitä ja vähennetään uhriksi joutumiselle altistavia tekijöitä joutua uhriksi ja henkilön riskitekijöitä kehittyä seksuaaliväkivallan tekijäksi.</p>		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 1.</p> <p>Parannetaan perheiden hyvinvointia ja toimivuutta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lisätään perustason resursseja sosiaali- ja terveydenhuoltoon. • Työskentelyn tukena käytetään tutkimustietoon perustuvia menetelmiä. 	<p>Perheen hyvinvoinnilla ja toimivuudella on tutkimusten mukaan huomattava merkitys lapsen kohdistuvan seksuaaliväkivallan riskin kannalta (Black, 2001; WHO, 2002; WHO, 2013; Assink, 2019; Putnam, 2003).</p> <p>Kansallisten lakien, asetusten ja määräysten sekä kansainväliset sopimusten mukaisesti lapselle tulee taata turvallinen kasvuympäristö (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991, Perusopetuslaki 628/1998. Tarkemmin luvussa Lapsen oikeudet</p>	<p>STM Maakunnat Kunnat</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lastensuojeluilmoitusten, sijoitusten ja huostaanotettujen lasten lukumäärät vuosittain v.2019-2025 – Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelutarpeen arviot v. 2019-2025 – Lastensuojelun ja sosiaalihuollon asiakkuudet v. 2019-2025 – Köyhyysrajan alapuolella olevien ja toimeentulotuen asiakasperheiden lukumäärät 2019-2025. – Kouluterveyskyselyt soveltuvin osin 2019-2025 – Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH)-kyselyt soveltuvin osin 2019-2025 		

<p>Toimenpide 2.</p> <p>Pedofiilisiä ja/tai hebefiilisiä taipumuksia omaavien henkilöiden tehokkaiden hoito-ohjelmien saatavuutta parannetaan valtakunnallisesti.</p>	<p>Istanbulin sopimus (VNA 53/2011, Council of Europe 2011)</p>	<p>STM Maakunnat Kunnat</p>
<p>Mittarit Tehdään THL:n toimesta selvitys saatavilla olevista pedofiilisiä ja hebefiilisiä taipumuksia omaavien henkilöiden hoito-ohjelmista 2019-2025 ja niiden asiakasmääristä.</p>		
<p>Toimenpide 3.</p> <p>Niistä maista, joiden kulttuuri poikkeaa suuresti lasten ja naisten oikeuksien osalta suomalaisesta, tulevien maahanmuuttajien kotouttamista tehostetaan ja yhdenmukaistetaan tältä osin.</p> <p>Kotouttamisessa huomioidaan maahanmuuttajalasten ja –nuorten oikeus turvalliseen arkeen.</p>	<p>Ulkomaalaistaustaisten tekijöiden osuus lapsiin/nuoriin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa on noussut viime vuosina.</p> <p>Ulkomaalaistaustaisilla lapsilla ja nuorilla on myös lisääntynyt riski joutua seksuaaliväkivallan uhriksi (Wickström, 2017).</p> <p>Kotouttaminen nimetään Suomen hallituksen helmikuussa 2019 julkaisemassa ohjelmassa yhdeksi seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisyn toimeksi.</p>	<p>SM,OKM, OPH, STM, THL, TEM, SM, OM, MIGRI Lapsiasiain valtuutetun toimisto Kunnat</p>
<p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maahanmuuttajien suhteellinen osuus lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa 2019-2022-2025 - Yhteiskunnan peruskurssin suorittaneiden osuus kaikista maahanmuuttajista 2022-2025 		
<p>Toimenpide 4. Lisätään turvataitoja ja seksuaalikasvatusta koskevia sisältöjä äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen kansallisiin ohjeisiin ja suosituksiin.</p>	<p>(THL:ssä aloitetaan vuonna 2020 äitiys- ja lastenneuvolatyön oppaiden ja suositusten päivitystyö (ks. aihepiirin sisällöistä tarkemmin suunnitelman luvuissa 7 ja 8)</p>	<p>STM, THL</p>
<p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neuvolan ja kouluterveydenhuollon valtakunnallisten selvitysten tulokset käytetyistä työmenetelmistä v. 2020-2025 		
<p>Tavoite 2: Koulutetaan kaikkia ammattilaisia tunnistamaan ja puuttumaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan.</p>		
<p>Toimenpide 5.</p> <p>Lisätään seksuaaliväkivaltaan ja sen ehkäisyyn liittyvää koulutusta terveydenhoitajien perus- sekä täydennyskoulutuksen sisältöihin.</p>	<p>Lisäämällä työntekijöiden tietämystä asiasta parannetaan heidän kykyään havaita ja käsitellä tapauksia tehokkaasti ja lapsisensitiivisesti varhaisessa vaiheessa (WHO, 2002). Ammattilaisten kouluttamista suositellaan kansainvälisissä ja kansallisissa suosituksissa ja Suomi on sitoutunut kansainvälisten sopimusten mukaisesti tähän. (Lanzaroten sopimus, Istanbulin sopimus).</p>	<p>Korkeakoulut Karvi STM THL</p>

Mittarit: - Terveystieteiden perus- ja täydennyskoulutuksen opintokokonaisuuksien sisällöt seksuaaliväkivallasta ja sen ehkäisystä vuosina 2020 – 2025		
Tavoite 3: Edistetään tasa-arvoista ja väkivallatonta yhteiskuntaa.		
Toimenpide 6. Lisätään tietoa suurelle yleisölle sekä riskiryhmille suunnatuilla tiedotuskampanjoilla <ul style="list-style-type: none"> • seksuaaliväkivallasta, sen vaikutuksista sekä siltä suojaavista ja riskitekijöistä. • ennaltaehkäisevistä hoito-ohjelmista. 	WHO suosittelee kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyssä yhteiskunnan normeihin sekä arvoihin vaikuttamista (WHO, 2014b). Suomi on sitoutunut kansainvälisten sopimusten mukaisesti valistamaan kansalaisiaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä (Istanbulin sopimus, Lanzaroten sopimus).	SM STM OKM THL Kunnat Maakunnat
Mittarit: - Viestintäkampanjat ja koulutustilaisuudet vuosina 2022-2025.		
Tavoite 4: Seksuaaliväkivallan uhrien somaattisten päivistystutkimusten laadun parantaminen		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 7. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten somaattisten päivistystutkimusten laadun parantaminen ja yhtenäistäminen keskittämällä tutkimuksia niihin perehtyneisiin yksiköihin. <ul style="list-style-type: none"> • Lisätään lasten ja naistentautien lääkäreiden erikoistumiskoulutusohjelmaan seksuaalirikosuhrien päivistystutkimusten vaatimus. • Sairaanhoidajien täydennyskoulutus seri-päivistystutkimuksiin. • Somaattiset seurantatutkimukset toteutetaan päivistystutkimusten jälkeen. • Lääkärintilaukset auditoidaan asiantuntijoiden toimesta 	Valtakunnallisesti somaattisten päivistystutkimusten laatu vaihtelee. Laki lapsen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä (19.12.2008/1009) edellyttää asianmukaisen tutkimusten hoitamiseen vaativaa koulutusta, ammattitaitoa ja hankitun ammattitaidon ylläpitämistä. Lanzaroten sopimus (Tasavallan presidentin asetus 88/2011) ja Istanbulin sopimus (VNA 53/2011, Council of Europe 2011) velvoittavat Suomea kehittämään palvelujaan seksuaaliväkivallan lapsiuhreille. Uhridirektiivin (2012/29/EU) perusteella uhrilla on oikeus saada tietoa sekä lapsen etu että yksilölliset piirteet ja tarpeet huomioiden siitä, minkälaista tukea ja apua uhri voi saada mukaan lukien muun muassa lääketieteellisen avun ja psykologisen tuen.	STM THL AVI SM Erikoissairaanhoido
Mittarit <ul style="list-style-type: none"> - Seri-tukikeskusten uhrien ikäjakauma vuoteen 2025 mennessä. - Barnahus-toimintamallin standardien mukainen toiminnan laajentaminen vuoteen 2025 mennessä. - Seksuaalirikosuhrien hoitopolut ja yhteistyömallit päivistys- ja seurantatutkimuksissa vuoteen 2025 mennessä. - Sairaanhoidajille ja lääkäreille suunnattu täydennyskoulutusohjelma seri-päivistystutkimusten suorittamiseen on luotu TAMK:n, PSHP:n ja Pohan yhteistyönä ja koordinoimana. - Somaattisten seurantatutkimusten määrät vuosina 2020-2025. 		

<ul style="list-style-type: none"> - Auditoitujen somaattisten lausuntojen lukumäärät asiantuntijayksiköissä (seri-tukikeskukset, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksiköt) vuonna 2025. 		
Toimenpide 8.		
<p>Lasten ja nuorten seksuaalirikostutkimusten yhteydessä huolehditaan tarttuvien tautien ennaltaehkäisystä Seri-tukikeskus-mallin mukaisesti ja hoitoon ohjaamisesta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luodaan eri tahojen kesken hoitopolku ja yhteistyömalli. • Intranet ohjeistusten laatiminen ja säännöllisen päivittämisen vastuuttaminen erikoissairaanhoidossa 	<p>Tartuntatautilaki (1227/2016)</p>	<p>THL, AVI, STM Erikoissairaanhoido</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - HIV-estolääkitystä vuosittain saavien alle 18-vuotiaiden potilaiden seurantamäärät infektio- ja tartuntatauti- ja seksuaaliterveyskeskuksissa, HILMO, v. 2020–2025. - Hepatiitti-rokotteiden vuosittainen kulutus sairaaloittain, v.2020–2025 - Valtakunnallisen Check-lista vuoteen 2022 mennessä. - Alueelliset hoitopolut ja yhteistyömallit lasten ja nuorten seri-tukikeskusten ja Barnahus-toimintamallin standardien mukaisesta toiminnasta vuoteen 2025 mennessä 		
<p>Tavoite 5: Viranomaisyhteistyön parantaminen uhrien somaattisten tutkimusten ja psyykkiseen hoitoon pääsyn varmistamiseksi.</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 9. Seksuaalirikosuhrien hoitoon ohjaaminen niiden lasten osalta, joiden viranomaisyhteistyö ei vaadi terveydenhuollon virka-apua.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luodaan poikkihallinnolliset toimintamallit poliisin, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistyön parantamiseksi Barnahus-toimintamallin standardien mukaisesti. • Nimetään paikalliset yhteistyötahot, tehtävät ja luodaan hoitopolut. • Koulutetaan viranomaisia säännöllisesti luoduista toimintamalleista. 	<p>Kaikille niille lapsille, joiden epäillään joutuneen seksuaalirikoksen kohteeksi suositellaan terveydenhuollon tarkastusta (Ellonen & Rantaeskola 2016).</p> <p>Lastensuojelulain (417/2007) mukaan terveyskeskuksilla ja sairaanhoitopiireillä on velvollisuus antaa lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestää lapselle tutkimus-, hoito- ja terapiapalveluita.</p> <p>Istanbulin sopimus (53/2015) ja rikosuhridirektiivi (2012/29/EU) velvoittavat uhrin suojeluun, sensitiiviseen kohteluun ja ohjaamaan uhrin tarpeenmukaisiin tukipalveluihin.</p> <p>Viranomaisilla on yleinen velvollisuus järjestelmällisesti torjua tartuntatauteja sekä estää niiden leviämistä (Tartuntatautilaki 1227/2016).</p>	<p>SM - poliisi (ohjaavana tahona) - sosiaalipäivystys</p> <p>STM, THL, AVI Sosiaali- ja terveydenhuolto</p> <p>Erikoissairaanhoido</p>

	<p>Terveydenhuoltolaki (1326/2010,12§) Sosiaalihuoltolaki () Lastensuojelulaki (LSL 417/2007, 12§)</p> <p>Esitutkintalaki 4 luku 18 §</p>	
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poikkihallinnolliset viranomaisyhteistyön toimintamallit poliisista tai sosiaalihuollosta terveydenhuollon piiriin vuoteen 2025 mennessä. - Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian ja somaattisten yksiköiden antama säännöllinen koulutus poliiseille ja sosiaalitoimelle paikallisesti. 		
<p>Toimenpide 10. Laaditaan seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten alueelliset hoitopolut somaattisissa yksiköissä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luodaan seksuaalirikoksen uhreille terveydenhuollossa hoitopolut somaattisen tarkastukseen ja somaattisesta yksiköstä psykososiaalisen tuen ja hoitoon ohjaamiseen. • Jalkautetaan psyykinen tuki lapsiin ja nuoriin kohdistuvia rikoksia tutkiviin yksiköihin. • Toteutetaan valtakunnallisesti Barnahus-laatustandardien mukaista hoitoa uhreille. 	<p>Terveydenhuoltolaki (1326/2010,12§) ja Lastensuojelulaki (LSL 417/2007, 12§) velvoittavat kuntia seuraamaan hyvinvointikertomuksella lasten ja nuorten hyvinvointia.</p> <p>Lastensuojelulain (417/2007) mukaan terveyskeskuksilla ja sairaanhoitopiireillä on velvollisuus antaa lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestää lapselle tutkimus-, hoito- ja terapiapalveluita.</p> <p>Lasten ja perhepalvelujen muutoshankkeessa tavoitteena on luoda lasten ja perheiden palveluihin yhtenäiset palvelukokonaisuudet.</p> <p>Istanbulin sopimus (53/2015) ja rikosuhridirektiivi (2012/29/EU) velvoittavat ohjaamaan uhrin tarpeenmukaisiin tukipalveluihin.</p> <p>Viranomaisilla on yleinen velvollisuus järjestelmällisesti torjua tartuntatauteja sekä estää niiden leviämistä (Tartuntatautilaki 1227/2016).</p>	<p>STM THL Erikoissairaanhoito</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valtakunnallisten hoitopolkujen muodostaminen Barnahus-hankkeen, seri-tukikeskusten, Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian/oikeuspsykologian ja somaattisten yksiköiden ja muiden yhteistyökumppaneiden välille vuoteen 2025 mennessä. - Alueellisten, asiaan perehtyneiden hoitotahojen nimeäminen lapsiin ja nuoriin kohdistuvissa seksuaali- ja kaltoinkohtelurikosepäilyissä vuoteen 2025 mennessä - Jalkauttava psykoedukaatio ja tuki lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian /oikeuspsykologian ja/tai 		

somaattisiin yksiköihin vuoteen 2025 mennessä.

Toimenpide 11: Sosiaalipediatrian vastaanottojen perustaminen kaikkiin yliopistosairaaloihin ja keskussairaaloihin	Lapsiin kohdistuvissa seksuaali-, pahoinpitely- ja muissa kaltoinkohtelun epäilyissä esitutinnan aikana epäily ei välttämättä vahvistu, mutta lapsen tilanteesta voi jäädä vakava huoli, joka vaatii säännöllistä erityisosaamista edellyttävää seuranta. Puuttuminen ja seuranta ovat interventio itsessään, jolla voidaan katkaista seksuaali- tai muu kaltoinkohtelu. Lasten ja perhepalvelujen muutoshankkeessa tavoitteena on luoda lasten ja perheiden palveluihin yhtenäiset palvelukokonaisuudet.	STM, THL Erikoissairaanhoido/ sairaanhoitopiirit
--	---	--

Mittari

- Sosiaalipediatrien poliklinikoita on perustettu kaikkiin keskussairaaloihin ja niihin yliopistosairaaloihin, joissa sitä ei vielä ole, vuoteen 2025 mennessä.

Tavoite 6: Seksuaaliväkivaltaa kokeneelle lapselle ja hänen läheisilleen järjestetään psykososiaalista tukea, ja lapsen hoidon tarpeen arvio sekä hoito toteutuvat.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 12. Laaditaan seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten alueelliset hoitopolut.	Seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten psykososiaalisen tuen, hoidon tarpeen arvio ja hoidon tulee toteutua tasa-arvoisesti. Lanzaroten sopimus (Tasavallan presidentin asetus 88/2011): toteutettava tarvittavat toimenpiteet uhrien avustamiseksi toipumaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä niin fyysisesti kuin psykososiaalisesti. Hoitopoluissa on valtakunnallisesti vaihtelevuutta ja ohjeistus voi joillakin alueilla puuttua kokonaan, mikä lisää seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten riskiä jäädä tarvitsemansa hoidon ulkopuolelle.	THL STM ESH Perusterveydenhuolto Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluyksiköt Perheneuvolat

Mittarit

- Valtakunnallisen Barnahus-hankkeen ja yhteistyökumppanien toimesta hoitopolkujen luominen vuoteen 2025 mennessä.

Tavoite 7: Haittojen minimoinnin hoitotoimenpiteet toteutetaan oikea-aikaisesti ja laadukkaasti, ajantasaiseen tutkimustietoon perustuen		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 13: Edistetään traumafokusoitujen kognitiivisten käyttäytymisterapioiden osaamisen ja Traumaperäisen stressihäiriön Käypä hoito-suosituksen mukaisia käytäntöjä seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten hoidosta vastaavissa terveydenhuollon yksiköissä.	Tieteelliseen tutkimusnäytön perusteella vaikuttaviksi todettujen menetelmien käytössä ja hoidon saatavuudessa on alueellista vaihtelua, mikä asettaa seksuaaliväkivaltaa kokeneet lapset epätasa-arvoiseen asemaan ja vaikeuttaa terveydenhuollon resurssien tehokasta käyttöä.	Erikoissairaanhoido THL
Mittari <ul style="list-style-type: none"> – Traumafokusoidun kognitiivisen käyttäytymisterapian saatavuus seksuaaliväkivaltaa kokeneita lapsia hoitavissa yksiköissä: TF-CBT -hoitoa tarjoavien erikoissairaanhoidon yksikköjen tai muiden palvelun tarjoajien lukumäärät 2020-2025 		
Toimenpide 14: Yliopistosairaalat vastaavat alueellisten toimijoiden koulutuksen järjestämisestä seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten hoitomenetelmien käyttöä koskien.	Seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten toipumisennuste on parempi, kun hoidolliset toimenpiteet perustuvat ajantasaiseen, tutkittuun tietoon. Terveydenhuollon henkilöstö tarvitsee jatkuvaa koulutusta laadun varmistamiseksi.	THL STM Yliopistosairaalat
Mittari <ul style="list-style-type: none"> – Sairaanhoidopiireittäin on nimetty koulutusten järjestämisen vastuutahot vuoteen 2025 mennessä. – Järjestettyjen koulutusten lukumäärät vuosina 2020-2025. 		
Toimenpide 15: Arvioidaan seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten yksilöllisten haitanarvioiden ja kliinisen hoidon tarve. <ul style="list-style-type: none"> • Nimetään valtakunnallisesti vastuuhenkilöt kehittämään näitä arvioita ja synkronointia lapselle saavutettavan suurimman mahdollisen hyödyn ja pienimmän mahdollisen kuormituksen tavoitteella 	Seksuaaliväkivallan lapsiuhreille tavoiteltava paras mahdollinen hyöty ja terveydenhuollon rajallisten resurssien tarkoituksenmukainen käyttö on varmistettava kehitystyössä.	STM, THL Yliopistosairaalat
Mittarit <ul style="list-style-type: none"> - Kliinistä hoidon tarpeen arviota ja yksilöllistä haitanarviota yhteistyössä kehittävät vastuutahot on nimetty ja kehittämistoiminta on käynnistynyt vuosina 2020-2025. - 		
Yleistavoite: Rikostutkimusprosessien ja oikeusprosessin sekundaarihaittojen ennaltaehkäisy.		
Tavoite 8: Rikosprosessin muuttaminen mahdollisimman lapsiystävälliseksi.		
Toimenpide 16		

<p>Lisätään poliisi- ja syyttäviviranomaisten resursseja esitutkinta ja oikeusprosessien nopeuttamiseksi.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien rikosten tutkinta keskitetään erityiskoulutuksen saaneille tutkijoille ja syyttäjille. Yhdenmukaistetaan ja nopeutetaan edunvalvojien määräämiskäytänteitä valtakunnallisesti. Parannetaan tiedonkulkua perheille rikostutkinnan eri vaiheissa. 	<p>Esitutkintalain 7§ (22.7.2011/805) velvoittaa huolehtimaan siitä, ettei alle 18-vuotiaalle tutkintatoimenpiteistä aiheutu tarpeetonta haittaa koulussa, työpaikalla tai muussa hänelle tärkeässä ympäristössä.</p>	<p>SM, OM, STM, THL</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> Poliisien lapsitutkijoiden ja erikoissyyttäjien määrät vuoteen 2025 mennessä. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten käsittelyajat esitutkintavaiheesta oikeuden päätökseen ovat lyhentyneet vuoteen 2025 mennessä verrattuna vuoden 2019 tilanteeseen. Tutkimus edunvalvojien määräämisten nopeudesta. - 		
<p>Yleistavoite: Nuorten seksuaalirikollisten hoidon kehittäminen.</p>		
<p>Tavoite 9: Nuorten seksuaalirikollisten hoidon tarpeen arviointi ja hoitopolkujen kehittäminen.</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 17. Kehitetään nuorten seksuaalirikollisten psykiatrisen hoidon tarpeen arviointia.</p> <ul style="list-style-type: none"> Laaditaan valtakunnalliset hoitopolut. 	<p>Nuorille rikoksentekeijöille ei ole omaa valtakunnallista järjestelmää ja hoitoon ohjaaminen on puutteellista. Nuorten tekijöiden nuorisopsykiatrisen hoito on järjestettävä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä.</p> <p>Lasten ja perhepalvelujen muutoshankkeessa tavoitteena on luoda lasten ja perheiden palveluihin yhtenäiset palvelukokonaisuudet.</p> <p>Psykososiaalisen tuen tahojen tulee olla ammattitaitoisia ja asiaan perehtyneitä.</p>	<p>STM, THL</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> Seksuaalirikollisten hoitoon ohjaamista varten on luotu hoitopolut maakunnittain vuoteen 2025 mennessä. 		
<p>Toimenpide 18</p>		
<p>Luodaan epäillyn seksuaalirikoksen</p>	<p>Viranomaisilla on yleinen</p>	<p>THL, AVI, STM</p>

<p>tekijälle polku poliisilta ja sosiaalitoimelta sukupuoliteitse tarttuvia tauteja tutkivaan yksikköön.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan valtakunnallinen poikkihallinnollinen polku rikosepäilyn somaattisen hoidon tarpeen arviota varten. • Luodaan tiedonkulkupolku todetusta sukupuoliteitse tarttuvasta taudista seksuaaliväkivallan uhrin tutkineelle lääkärille. 	<p>velvollisuus järjestelmällisesti torjua tartuntatauteja sekä estää niiden leviämistä (Tartuntatautilaki 1227/2016).</p>	
<p>Mittari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sukupuolitauteyksikköihin poliisin tai sosiaalitoimen toimesta ohjautuneiden seksuaalirikollisten lukumäärä vuoteen 2025 mennessä. - Toimenpiteessä mainitut poikkihallinnolliset hoitopolut on luotu vuoteen 2025 mennessä. 		

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SEKSUAALIVÄKIVALLAN EHKÄISY DIGITAALISESSA MEDIASSA, vk. Nina Vaaranen-Valkonen ja Hanna-Leena Laitinen/ PeLa ry

Yleistavoite:

Ennaltaehkäistä digitaalisessa mediassa ja sen välityksellä tapahtuvan seksuaalisen häirinnän, seksuaalisen riiston ja seksuaaliväkivallan aiheuttamia vakavia psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia haittoja ja traumaattisia kokemuksia.

Tavoite 1: Lapsiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän, seksuaalisen riiston ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn liittyvä koulutus ja kasvatus

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Lasten ja nuorten parissa arjessa toimiville (varhaiskasvatuksen opettajat, luokanopettajat ja oppilashuoltoryhmän jäsenet) järjestetään täydennyskoulutusta lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä, houkuttelusta, seksuaalisesta riistosta ja seksuaaliväkivallasta digitaalisessa mediassa.	<p>YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (1989)</p> <p>Lasten ja nuorten parissa toimivilla aikuisilla ja ammattilaisilla tulee olla ajantasaista tietoa lasten ja nuorten sosiaalisista ympäristöistä (digitaalinen media) ja riskeistä seksuaalisen häirinnän, houkuttelun, seksuaalisen riiston ja seksuaaliväkivallan osalta.</p> <p>Lasten kokema seksuaalista häirintää, seksuaalista riistoa ja seksuaaliväkivaltaa digitaalisessa mediassa ei tunnisteta tai oteta puheeksi riittävästi. Tunnistamista tulee tehostaa, jotta jokainen seksuaalisen häirinnän, houkuttelun, seksuaalisen riiston ja seksuaaliväkivallan kohteeksi joutunut lapsi saa apua. Aikuisilla tulee olla taitoa ottaa digitaalisen median seksuaaliset sisällöt puheeksi.</p> <p>Psykososiaalista tukea tarjoavien tahojen tulee olla ammattitaitoisia ja ilmiöön perehtyneitä. Ohjausta ja neuvontaa tulee antaa viipymättä.</p> <p>Lasten ja nuorten kokema verkkovälitteinen seksuaalinen kaltoinkohtelu tunnistetaan vakavana traumaattisena kokemuksena.</p>	STM, OPH, OKM, THL Lapsijärjestöt
Mittarit <ul style="list-style-type: none">- Peruskoulutettujen kasvatustieteenkoulutusohjelma opiskelijoiden määrä vuoteen 2025 mennessä.- Järjestettyjen täydennyskoulutuskurssien määrä kasvatustieteenkoulutusohjelma, erityispedagogiikka vuosina 2020-2025- Pelastakaa Lapset ry Lasten suojele ja Nettivihje toiminnon asiantuntijoiden kouluttamat lasten ja nuorten parissa työskentelevät aikuiset (n. 750/vuosi). Valtakunnallinen koulutus lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta digitaalisessa mediassa toteutetaan sekä perus- että		

täydennyskoulutuksena.		
<p>Toimenpide 2. Lapset ja nuoret ovat saaneet koulutusta turvataidoista digitaalisessa mediassa erikseen sovitussa pilottikunnissa. Jokaisella lapsella ja nuorella X alueella on perustason digiturvataidot, käsitys digitaalisen median riskeistä ja keinoja toimia turvallisesti verkossa vuoteen 2025 mennessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • varhaiskasvatuksen koulutuspilotti toteutetaan v. 2020-2022 ja perusopetuksen sekä toisen asteen v. 2023-2025 	<p>Lapsille ja nuorille on melko yleistä pyytää ja lähettää seksuaalissävyytteisiä kuvia ja videoita. Lapsilla ja nuorilla ei ole kykyä tunnistaa tilanteita, joissa kuvamateriaalia pyydetäänkin väärinkäytettäväksi aikuisen seksuaalisiin tarkoituksiin (Grooming) (Pelastakaa Lapset ry, 2018, Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa).</p> <p>Lapset ja nuoret tarvitsevat selkeää tietoa ja käytännön ohjeistusta, miten kohdata digitaalisessa mediassa esitetyt pyynnöt seksuaalisten mediasisältöjen, seksuaalisten kuva – ja videomateriaalien lähettämiseen. Lasten ja nuorten tulee tietää digitaaliseen mediaan liittyvät riskit seksuaalisen häirinnän, seksuaalisen riiston ja seksuaaliväkivallan osalta ja heillä on keinoja, kuinka suojata itseään digitaalisessa mediassa. (Pelastakaa Lapset ry, 2018, Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa.)</p>	<p>STM, OPH, OKM/KAVI, TRAFI, THL</p> <ul style="list-style-type: none"> - varhaiskasvatus - perusopetus ja 2.aste <p>SM</p> <ul style="list-style-type: none"> - viranomaiset <p>Lapsijärjestöt</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsiin digitaalisessa mediassa kohdistuvan seksuaalisen häirinnän, seksuaalisen riiston, seksuaalisen houkuttelun (grooming) ja seksuaaliväkivallan ilmoitukset ovat merkittävästi lisääntyneet vuoteen 2025 mennessä (Poliisin kirjaamat rikosilmoitukset, Lasten suojelu ja Nettivihje toiminnon ja INHOPE verkoston vuosittaiset tilastot lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta kuvamateriaalista ja toiminnasta. 		
<p>Tavoite 2. Vahvistetaan olemassa olevia ilmoituskanavia ja palveluita lapsiin kohdistuvissa digitaalisen median seksuaalisen häirinnän, seksuaalisen riiston ja seksuaaliväkivallan tilanteissa</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot (toimeenpanijat, seuranta ja valvonta)</p>
<p>Toimenpide 3. Lapsilla ja nuorilla on tieto ja ohjeistus mistä saa apua ja minne ilmoittaa verkkovälitteisestä seksuaalisesta häirinnästä, kiristyksestä, houkuttelusta ja seksuaaliväkivallasta.</p>	<p>Lapsilla, nuorilla ja aikuisilla tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus ilmoittaa matalalla kynnyksellä seksuaalisesta häirinnästä, kiristyksestä, houkuttelusta ja seksuaaliväkivallasta asuinpaikasta ja taustasta riippumatta.</p>	<p>STM, OPH, OKM, SM/KRP? Nettivihje-toiminto Rikosuhripäivystys</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Luodaan toimivat ja laatukriteerein määritellyt yhteistyörakenteet, jotka mahdollistavat matalalla kynnyksellä ilmoittamisen seksuaalisesta häirinnästä, houkuttelusta ja seksuaaliväkivallasta asuinpaikasta ja tausta riippumatta. 	<p>Lasten ja nuorten parissa toimivilla aikuisilla on tieto ja ohjeistus mistä saa apua ja minne ilmoittaa lapsiin kohdistuvasta, verkkovälitteisestä seksuaalisesta, häirinnästä, houkuttelusta ja kiristyksestä.</p> <p>Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset digitaalisessa mediassa ovat piilorikollisuutta aina silloin, kun ne eivät tule vastuutahojen tietoon. Lapsiin kohdistuvien verkkovälitteisten rikosten todellista määrää ei tiedetä.</p>	
<p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lasten yhteydenotot Pelastakaa Lapset ry:n Nettivihje palveluun ja Rikosuhripäivystykseen lisääntyvät vuoteen 2025 mennessä digitaaliseen mediaan liittyvän seksuaalisen houkuttelun, itsestä tai ystävältä otetun tai kiristetyn laittoman seksuaalisen kuvamateriaalin tilanteissa. Lasten yhteydenotot Rikosuhripäivystykseen lisääntyvät. - Vuoteen 2025 mennessä on luotu toimivat yhteistyörakenteet ilmoituksille, tiedon kululle ja ilmoitusten seurannalle sekä käsittelylle on asetettu laatukriteerit vuoteen 2025 mennessä. 		
<p>Toimenpide 4</p> <p>Valtakunnallisesti on sovittu selkeät yhteistyökäytännöt laittoman kuvamateriaalin mahdollisimman nopeaksi poistamiseksi. Toiminta tapahtuu vahvassa kansainvälisessä yhteistyössä ja poistumisaikoja verkosta seurataan myös kansallisella tasolla.</p>	<p>Lapseen kohdistuvaa seksuaalirikosta todistava laiton kuvamateriaali jää kiertämään verkkoon. Lapsiuhrilla, johon kohdistunut seksuaaliväkivalta on kuvattu, tallennettu ja levitetty digitaalisessa mediassa, on merkittävästi suurentunut riski psyykkiselle pahoinvoinnille, käytöshäiriöille ja itsetuhoiselle käyttäytymiselle. (Testimony of Sharon W. Cooper, MD, The impact on children who have been victims of child pornography 2012).</p> <p>Digitaalisen median lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset eivät noudata maiden rajoja. Ilmiö on piilorikollisuutta ja vain osa teoista ilmoitetaan viranomaisille. Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö, erityisasiantuntijuus ja toimenpiteet lasten suojelemiseksi vaatii moniammatillista viranomais- ja järjestöyhteistyötä.</p> <p>Lanzaroten sopimus (Tasavallan presidentin asetus 88/2011) ja Istanbulin sopimus (VNA 53/2011, Council of Europe 2011).</p>	<p>STM, SM, LVM, Operaattorit Pelastakaa Lapset ry: Nettivihje-palvelu</p> <p>Järjestöt: Kansainvälinen INHOPE verkoston vihjepalvelu Suomessa (Finnish Hotline). Pelastakaa Lasten Nettivihje-palvelu.</p>

Mittarit: <ul style="list-style-type: none"> - Laittoman lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan kuvamateriaalin poistumisajat ovat nopeutuneet vuodesta 2020 vuoteen 2025. 		
Tavoite 3: Vahvistetaan olemassa olevia ilmoituskanavia ja palveluita lapsiin kohdistuvissa digitaalisen median seksuaalisen häirinnän, houkuttelun ja seksuaaliväkivallan tilanteissa		
Toimenpide 5. Viranomaisilla ja ammattilaisilla on riittävä tieto ja resurssit puuttua verkkovälitteisiin lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin. <ul style="list-style-type: none"> • Moniammatillinen viranomais- ja järjestöyhteistyö on toimivaa ja erityisasiantuntijuus on keskitettyä. 	Lapsi kertoo harvoin kokemastaan seksuaaliväkivallasta viranomaisille. Lapsen on vielä vaikeampi kertoa seksuaaliväkivallasta, jos teko on tallennettu kuvana tai videona. (Cooper, S.W. 2012) Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikkoksen selvittämisen järjestämisestä (19.12.2008/1009) Kansainvälinen moniammatillinen kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö (INHOPE, 2018, INTERPOL, EUROPOL) laittoman kuvamateriaalin poistamiseksi on nopeaa ja tehokasta. Digitaaliset ympäristöt tulee huomioida rikoslaissa. Rikoslain mukaan myös lapseen kohdistuva seksuaalirikoksen yritys on rangaistavaa (Rikoslaki 39/1889 luvut 20-21). (Lastensuojelulaki 3.luku, 15§).	STM, OPH, OKH Nettivihje-palvelu Järjestöt: Kansainvälinen INHOPE verkoston vihjepalvelu Suomessa (Finnish Hotline). Pelastakaa Lasten Nettivihje-palvelu Rikosuhripäivystys
Mittarit: <ul style="list-style-type: none"> - Suomen vihjepalvelu Nettivihje, yksi INHOPE järjestön edustajista on Lasten suojele ja Nettivihje, jonka kokeneet ja ilmiöön kansallisesti sekä kansainvälisesti perehtyneet erityisasiantuntijat kouluttavat lasten ja nuorten kanssa toimivia ammattilaisia ja viranomaisia. Koulutus on valtakunnallista ja säännöllistä. Koulutusta arvioidaan ja kehitetään palautteiden perusteella jatkuvasti. • Yhä useampi lapsi on saanut palveluita kiireellisenä ja hoitomallia on yhtenäistetty ja se on valtakunnallisesti tasa-arvoinen 		
Tavoite 4: Lapsen oikeuksien edistäminen seksuaalisen väkivallan ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa digitaalisessa mediassa		
Toimenpide 10. Lapsipornografia-termi ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaava kuvamateriaali-termi otetaan tarkasteluun lasten oikeuksia loukkaavana ja etsitään Suomen lainsäädäntöön lapsen oikeuksia kunnioittavampi termistö.	Lapsipornografia-termi loukkaa seksuaalirikoksen kohteeksi joutuneen lapsen oikeuksia. Myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaava kuvamateriaali trivialisoi lapsen kohdistuneen seksuaaliväkivallan. Lapsen kohdistuva seksuaaliväkivalta ei ole viihdettä eikä lapsen kokemaa väkivaltaa tule	OM, STM, SM THL, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Lapsioikeusjuristit ry Lapsijärjestöt

	<p>koskaan normalisoida osaksi pornografiaa. Kuvamateriaali ei ole Teot eivät ole loukkaavia vaan lasta vakavasti vahingoittavia. (Interpol 2019, Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse 2016)</p>	
<p>Mittarit:</p> <p>Lasta loukkaava terminologia on otettu tarkasteluun ja etsitty ministeritasolla vaihtoehtoisia, lapsen oikeuksia kunnioittavia termejä.</p>		
<p>Toimenpide 11. Seksuaalirikoslain tulkinnassa huomioidaan verkkovälitteinen lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta nykyistä paremmin.</p> <p>Toimenpide 12. Rikosvahinkolaissa huomioidaan nykyistä paremmin digitaalisten ympäristöjen tuoma lisävahinko laittoman lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan kuvamateriaalin levitessä hallitsemattomasti. Kuvamateriaalin kierron aiheuttamat pitkäaikaiset haitat lapsiuhrin toipumiselle otetaan korvauksia tuomittaessa.</p>	<p>Lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyy yhä useammin digitaalinen media. Tilastojen mukaan lapseen kohdistuvaa vakavaa seksuaalirikosta todistavan kuvamateriaalin määrä verkossa on merkittävästi kasvanut (INHOPE, 2018)</p> <p>Seksuaalirikosten törkeän tekotavan rikosnimikkeet (raiskaus, törkeä raiskaus) tulee arvioida yhtä vakavina rikoksina myös verkkovälitteisissä seksuaalirikoksissa.</p> <p>Rikosvahinkolaki 2§, 3§ 4§, 9§ Lapsesta otetun laittoman kuvamateriaalin hallitsematon leviäminen ja kierto digitaalisessa mediassa ei tunne maiden rajoja. Kuvamateriaalin globaali leviäminen johtaa lapsen pitkittyneeseen kärsimykseen (Cooper, 2012).</p> <p>Lapsella on perustuslain mukainen oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (PL 7§1). Julkisen vallan velvoite on turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (PL 22§).</p> <p>Lapsen oikeuksien sopimus (asetus 60/1991) YK:n lapsen oikeuksien komitea valvoo yleissopimuksen toimeenpanoa sopimusvaltiossa. https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/sopimus-kokonaisuudessaan/. Lapsijärjestöt valvovat lapsen oikeuksien toteutumista.</p> <p>Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)</p>	<p>OM, STM, SM</p> <p>THL, Lapsioikeusjuristit ry Rikosuhripäivystys</p> <p>Lapsijärjestöt</p>

	1326/2010, 12§) ja lastensuojelulaki (LSL 417/2007, 12§) velvoittavat kuntia seuraamaan lasten ja nuorten hyvinvointia (esim. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, alueen/kunnan hyvinvointikertomus).	
<p>Mittarit Lapsiin kohdistuneiden verkkovälitteisten seksuaalirikosten tuomiot ovat koventuneet vuoteen 2025 mennessä. Lapsiuhrien saamat korvaussummat ovat nousseet vuoteen 2025 mennessä. Verkkovälitteisesti toteutettu seksuaalirikos on huomioitu tuomiota annettaessa koventuneina rangaistuksina ja kohonneina korvaussummina (tuomiot koventuneet vuodesta 2018 vuoteen 2025 (kk), korvaussummat kasvaneet (euromäärä) vuodesta 2018 vuoteen 2025.</p>		
<p>Tavoite 5: Kansainväliset sopimukset otetaan systemaattisesti käytäntöön Suomessa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi</p>		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 17. Valtio lisää eri sektoreiden välisiä yhteistyörakenteita (mm.operaattorit, yritykset) siten, että ne ovat kansainvälisten sopimusten osalta toimivia ja niille on asetettu maakohtaiset laatu-, arviointi- sekä seurantakriteerit. Sopimustekstit käännetään suomeksi ja ruotsiksi ja sopimusten sisältöjä implementoidaan yhteistyörakenteissa käytäntöön. Valtio huomioi ja noudattaa 2019 YK:n OPSC ohjeistusta.</p>	<p>Lanzaroten sopimus (2011)</p> <p>YK:n ohjeistus lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumiseksi (2019) annetun ohjeistuksen mukaisesti: UN Guidelines regarding the implementation of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography (2019)</p> <p><i>Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment</i> (Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers, Council of Europe 2018) velvoittaa Suomea kehittämään tarvittavia lainsäädäntö- tai muita toimenpiteitä ehkäisemään kaikenlaista lasten seksuaalista häirintää, riistoa ja seksuaaliväkivaltaa digitaalisissa ympäristöissä.</p>	<p>OM, STM, LVM, SM, Trafi</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuoteen 2025 mennessä Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment on käännetty suomeksi ja on tehty toimenpidesuunnitelmat, joiden toteutumista jatkuvasti. Lapsen oikeudet digitaalisessa mediassa ovat osana yhä useampaa toimintaa. - Valtio noudattaa YK:n ohjeistusta lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumiseksi (2019) annetun ohjeistuksen mukaisesti: UN Guidelines regarding the implementation of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography (2019) 		

HAITAN ARVIOINTI LAPSIIN KOHDISTUVISSA SEKSUAALIRIKOKSISSA, vk. Maria Peltola/Tays

Tavoite 1: Seksuaaliväkivallan uhriksi joutuneen lapsen haitan arvioinnissa pyritään yhdenmukaisuuteen, tasa-arvoisuuteen ja laadun parantamiseen valtakunnallisesti.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutaho
Toimenpide 1. Laaditaan kansallinen ohjeistus lääkäreille haitan arvioimiseksi, erityisesti arvioitaessa lapselle yksilöllisesti aiheutunutta lääketieteellistä tilapäistä psyykkistä haittaa tai pysyvää elämänlaadun heikentymistä seksuaalirikoksen seurauksena.	Lapset ovat valtakunnallisesti epätasa-arvoisessa asemassa epäiltyihin seksuaalirikoksiin liittyvän haitan arvioinnin suhteen. Lapsella on juridinen oikeus saada haitta arvioiduksi ks. lait ja sopimukset: taulukko 1. Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä ja haitan arviosta (19.12.2008/1009) edellyttää asianmukaisen tutkimusten hoitamiseen vaativaa koulutusta, ammattitaitoa ja hankitun ammattitaidon ylläpitämistä. Suomessa ei ole lääkäreille ohjeistusta haitan arvioinnista, joka huomioi myös kansallisen lainsäädännön.	STM THL Yliopistosairaalat
Mittarit Kansallinen suositus psyykkisen haitan arvioinnista lääkäreille on laadittu vuoteen 2023-2025 mennessä.		
Toimenpide 2. Haitan arvion yhdyspintojen huomiointi ja kehittäminen seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten hoidon tarpeen arvion kanssa. Nimetään valtakunnalliset vastuuhenkilöt ja vastuutaho kehittämään näitä arvioita vuoteen 2022 mennessä	Ks. perusteet toimenpide 1. Lisäksi tulee huomioida paras mahdollinen hyöty ja terveydenhuollon rajallisten resurssien tarkoituksenmukainen käyttö. Ks. luku 11 toimenpide 15 perusteet.	STM, THL ESH/Erva-alueet Yliopistosairaalat
Mittari Valtakunnallinen vastuutaho ja vastuuhenkilöt on nimetty kehittämään haitan arvioita ja hoidon tarpeen arvioita näiden yhdyspinnat huomioiden vuoteen 2022 mennessä.		
Toimenpide 3. Lisätään psykiatrian alan lääkäreiden ja psykologien koulutukseen haitan arvioinnin sisältöjä ml. oikeuspsykiatriset/oikeuspsykologiset ja juridiset näkökohdat vuoteen 2022 mennessä.	Ks. toimenpide 1. Haitan arvioita laativien terveydenhuollon asiantuntijoiden pätevyys vaihtelee. Lääkärit ja psykologit tarvitsevat jatkuvaa koulusta haitan arvioiden laadun varmistamiseksi.	STM THL Yliopistosairaalat Yliopistot (Oikeuspsykiatrian/oi keuspsykologian yksiköt)

<p>PSYKOLOGIT: Psykologien täydennyskoulutuksen lisääntyminen haitan arvioinnin osalta.</p> <p>LÄÄKÄRIT: Haitan arviointi -koulutus osaksi psykiatrian alaan erikoistuvien lääkäreiden koulutusohjelmaa vuoteen 2022 mennessä.</p> <p>Lisätään psykiatrian alan haitan arvioita laativien erikoislääkäreiden täydennyskoulutusta ja osaamista nopeasti lisääntyvästä tutkimustiedosta lääketieteen erikoisalojen ylittävän tiedon osalta mukaan lukien neurotieteellinen tutkimus.</p>	<p>Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä ja haitan arviosta (19.12.2008/1009) edellyttää asianmukaisen tutkimusten hoitamiseen vaativaa koulutusta, ammattitaitoa ja hankitun ammattitaidon ylläpitämistä.</p>	
<p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Järjestettyjen täydennyskoulutusten ja niihin osallistuneiden määrä ammattiryhmittäin vuoteen 2025 mennessä? (Yliopistot, ESH) 		
<p>Toimenpide 4. Lisätään tietoa seksuaaliväkivallan haitallisuudesta ja arvioinnin perusteista sidosryhmissä järjestämällä kohdennetusti koulutusta (luennot, kurssit) edunvalvojille, poliiseille ja oikeustieteen asiantuntijoille (syyttäjät, tuomarit, asianajajat).</p>	<p>Lapset ovat epätasa-arvoisessa asemassa epäiltyihin seksuaalirikoksiin liittyvän haitan arvioinnin suhteen.</p> <p>Kun eri ammattiryhmät saavat koulutusta seksuaaliväkivallan haitallisuudesta ja haitan arvioinnin perusteista, myös lasten oikeuspsykiatrian yksiköihin tulevat haitanarviopyynnöt kohdentuvat tasa-arvoisemmin.</p>	<p>STM, THL OTM Yliopistosairaalat (Oikeuspsykiatrian/oikeuspsykologian yksiköt)</p>
<p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edunvalvojille, poliiseille ja oikeustieteen asiantuntijoille on järjestetty koulutusta/kurseja seksuaaliväkivallan haitallisuudesta ja haitan arvioinnin perusteista, arvioidaan järjestetyt koulutukset ja niihin osallistuneiden määrä ammattiryhmittäin vuoteen 2023 mennessä (yliopistot, yliopistosairaalat, lasten oikeuspsykiatrian/oikeuspsykologien yksiköt) 		
<p>Toimenpide 5. Valtakunnallinen tutkimus lasten oikeusturvan toteutumisesta yksilöllisten haitan arvioiden osalta.</p>	<p>Ks taulukko1 lait ja sopimukset.</p> <p>Suomessa ei ole saatavissa tietoa lapsen oikeusturvan toteutumisesta haitan arvioiden osalta.</p>	<p>STM OTM THL AVI</p>
<p>Valtakunnallinen tutkimus toteutettu haitan arviointien määristä Suomessa 2025 (THL, STM, OTM, AVI).</p>		
<p>Toimenpide 6. Haitanarviolausuntojen auditointi ja haittojen raportointi</p>	<p>Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä ja haitan arviosta (19.12.2008/1009) edellyttää asianmukaisen tutkimusten hoitamiseen</p>	<p>STM OTM THL Haitan arvion kehittämisen</p>

	<p>vaativaa koulutusta, ammattitaitoa ja hankitun ammattitaidon ylläpitämistä.</p> <p>Haitanarviolausuntojen laadun varmistaminen auditoinnin avulla.</p>	<p>vastuutaho Yliopistosairaalat</p>
<p>Mittarit Haitan arviota kehittävän vastuutahon/THL/STM nimeämät asiantuntijat auditoivat haitanarviolausuntoja lausuntoja myöhemmin määritellyllä tavalla 2025 mennessä.</p>		
<p>Tavoite 2: Seksuaalirikoksen uhriksi joutuneen lapsen haitan arvioinnin laadun parantaminen. Seksuaaliväkivallan seurauksia arvioivien lääkäreiden asiantuntijuuden ja lasten oikeuspsykiatrian alan kehittäminen Suomessa haittariskin arvioinnissa.</p>		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutaho
<p>Toimenpide 7 Otetaan kantaa tutkimustietoon perustuen kuvantamismetodien ja mahdollisten muiden biomarkkereiden kehitykseen lääkäreille suunnatussa kansallisessa suosituksessa haitan arvioinnista vuoteen 2025 mennessä (toimenpide 1).</p> <p>Otetaan mahdolliset biomarkkerit tutkimuskäyttöön (huom. ei kliiniseen käyttöön) vuoteen 2025 mennessä.</p>	<p>Tieteellinen tutkimus on tärkeää kehitettäessä haittariskin arviointia, myöhempien vakavien haittojen ennaltaehkäisyä ja palvelee koko alan kehittymistä. Tutkimusmetodien nopea kehitys kansainvälisesti edellyttää proaktiivista lähestymistä myös Suomessa.</p> <p>Biomarkkereiden avulla voidaan todennäköisesti tulevaisuudessa ennustaa mahdollista riskiä vakavaan myöhempään haittaan, kohdentaa seuranta ja hoitointerventioita paremmin.</p> <p>Lääkäreiden tulee ottaa kantaa lausunnoissaan ja oikeudessa mahdollisiin haittavaikutuksiin, joiden tieteellinen tutkimusnäyttö perustuu erityisosaamista vaativiin tutkimusmenetelmiin.</p> <p>Laki lapsen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä ja haitan arviosta (19.12.2008/1009) edellyttää asianmukaisen tutkimusten hoitamiseen vaativaa koulutusta, ammattitaitoa ja hankitun ammattitaidon ylläpitämistä.</p>	<p>STM THL Yliopistosairaalat Yliopisto Kansallinen neurokeskus</p>
<p>Mittari: Tehty tutkimustietoon perustuva arvio biomarkkereiden kehityksestä vuoteen 2025 mennessä. Alan tutkimus- ja kehitystyö on Suomessa käynnistynyt 2025.</p>		

HAAVOITTUVASSA ASEMASSA OLEVAT LAPSET JA NUORET

VAMMAISET JA TOIMINTAKYVYLTÄÄN RAJOITTEISET LAPSET JA NUORET/Haavoittuvat ryhmät –luku, vk. Sanna Ahola/Ihmisoikeuskeskus ja THL		
Yleistavoite:		
Tavoite 1: Vammaisten lasten erityisen suojelun tarve huomioidaan sosiaali- ja terveyspalveluissa		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1: Kun lainsäädäntöä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta sosiaali- ja terveyspalveluissa jatkossa valmistellaan, siinä huomioidaan vammaisten lasten oikeudet	Tulevalla hallituskaudella jatketaan luultavasti valmistelua laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan itsemääräämisoikeudesta. Vammaiset ihmiset ovat yhteiskunnassamme vähemmistöasemassa ja he joutuvat herkästi syrjinnän kohteeksi. Lisäksi lasten oikeudet ovat usein käytännössä heikommin suojeltuja kuin aikuisten. Lakiehdotukseen on selkeästi kirjattava, millä tavoin vammaisen lapsen oikeudet huomioidaan myös silloin, kun hän ei ole lastensuojelun vaan vammaispalvelujen asiakkaana.	STM
Mittari: Toimenpide on toteutunut, kun vammaisten lasten oikeudet on huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan itsemääräämisoikeutta koskevassa lainsäädännössä.		
Tavoite 2: Seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisy vammaisten ja toimintarajoitteisten lasten ja nuorten kohdalla		
Toimenpide 2: Seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan tunnistaminen riittävän ajoissa. Toimenpide 3. Turvataitojen opettaminen toimintarajoitteisille nuorille sekä seksuaalikasvatuksen lisääminen toimintarajoitteisille nuorille.	Seksuaalisen häirinnän kokemukset toimintarajoitteisten lasten kohdalla ovat huolestuttavan yleisiä. Kokemukset ovat yleisempiä toimintarajoitteisilla lapsilla ja nuorilla kuin muilla lapsilla ja nuorilla keskimäärin. Tämä pätee sekä 4.- ja 5.-luokkalaisilla, 8.- ja 9.-luokkalaisilla että ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten kohdalla. Niistä nuorista, joilla oli liikkumisen vaikeuksia, kolmannes oli kokenut seksuaaliväkivaltaa. Seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan kokemukset	Koulujen oppilashuolto

	liittyvät toimintarajoitteisilla lapsilla ja nuorilla erityisesti kehon intiimien alueiden kosketteluun vastoin heidän tahtoaan tai seksiin painostamiseen.	
Mittari: Kouluterveyskysely		
Tavoite 3: Syrjivän kiusaamisen vähentäminen lisäämällä koulujen oppilaiden tietoisuutta vammaisuudesta ja toimintarajoitteisuudesta ja siihen liittyvän kiusaamisen vahingollisuudesta.		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 4. Laaditaan oppimateriaalia koulujen ja oppilaitosten käyttöön toimintarajoitteista, vammaisuudesta ja niihin liittyvästä kiusaamisesta ja sen ehkäisystä. (Tiedoksi: KivaKoulu on sinänsä kiinnostunut, mutta siellä ei ole resursseja luoda materiaalia.)	Toimintarajoitteisista nuorista yli puolet oli kokenut syrjivää kiusaamista. Liikkumisen vaikeuksia kokevilla nuorilla oli lähes viisinkertainen riski kokea syrjivää kiusaamista muihin nuoriin verrattuna. (Kouluterveyskysely 2017)	?
Mittari: Kouluterveyskysely?		

ETNISET RYHMÄT JA KIELI-SEKÄ KULTTUURIVÄHEMMISTÖT/Haavoittuvat ryhmät –luku, Anu Castaneda/THL

Yleistavoite: Etnisyyteen tai kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuulumiseen liittyvät erot terveydessä, hyvinvoinnissa ja turvallisuudessa kaventuvat.

Tavoite 1. Tietopohja kulttuurisen moninaisuuden ja hyvinvoinnin ilmiökentästä lisääntyy päätöksenteon ja kehittämistyön pohjaksi.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Väestön terveyden ja hyvinvoinnin tiedonkeruissa ja rekisteritiedon käytössä huomioidaan etniset ryhmät ja kieli- ja kulttuurivähemmistöt sekä näiden	Luotettavaa tietopohjaa ja seurantatietoa tarvitaan päätöksenteon ja kehittämisen pohjaksi.	THL, TEM

erityiskysymykset (esim. syrjintä).		
Mittari: Toteutettu tietotuotanto, jossa on huomioitu etniset ryhmät ja kieli- ja kulttuurivähemmistöt sekä näiden erityiskysymykset; neljän vuoden välein julkaistava Kotouttamisen kokonaiskatsaus, joka sisältää seurantatietoa maahan muuttaneiden terveydestä, hyvinvoinnista ja osallisuudesta.		
Toimenpide 2. Suunnitellaan, kehitetään ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan Suomen turvapaikanhakijaväestöön kohdistuvaa terveyden ja hyvinvointiin liittyvää rekisteripohjaista tiedonkeruuta	Tieto Suomen turvapaikkaa hakeneen väestön terveydestä ja hyvinvoinnista sekä näiden kehittymisestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä on vielä vähäistä.	THL, SM/Maahanmuuttovirasto
Mittari: Tiedonkeruun suunnittelu ja kehittäminen, tiedonkeruun rahoituspohjan hakeminen sekä mahdollinen tiedonkeruun toteutus ja raportointi.		
Toimenpide 3. Suunnitellaan yhdessä Suomen saamelaisväestön kanssa ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan Suomen saamelaisväestöön kohdistuva terveyden ja hyvinvoinnin tiedonkeruu.	Tietopohja Suomen saamelaisväestön terveydestä ja hyvinvoinnista on vielä vähäistä.	THL (+tarkistettava: Saamelaiskäräjät? OM? Muita?)
Mittari: Tiedonkeruun mahdollisuuksien suunnittelu ja kehittäminen yhdessä Suomen saamelaisväestön ja Saamelaiskäräjien kanssa, tiedonkeruun rahoituspohjan hakeminen sekä mahdollinen tiedonkeruun toteutus ja raportointi.		
Toimenpide 4. Suunnitellaan, kehitetään ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan Suomen paperittomaan väestöön kohdistuva tiedonkeruu.	Suomen paperittoman väestön terveydestä ja hyvinvoinnista ei ole vielä olemassa tietopohjaa.	THL
Mittari: Tiedonkeruun suunnittelu ja rahoituspohjan hakeminen.		
Tavoite 2: Eri alojen nykyiset ja tulevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä näitä lähellä olevien ammattilaiskenttien (esim. opetus, suojeluala, nuorisotyö) ammattilaiset osaavat huomioida työssään kulttuurisen moninaisuuden ja siihen liittyvän hyvinvoinnin ilmiökenttää.		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 5. Eri alojen ammattilaisten kouluttaminen ja käytännöllisen tiedon jakaminen kulttuurisen moninaisuuden kohtaamisesta ja siihen liittyvistä erityisistä ilmiöistä.	Ammattilaiset hyötyisivät tietotaidon kasvamisesta kulttuurisesta moninaisuudesta ja siihen liittyvistä ilmiöistä voidakseen edistää työssään yhdenvertaista ja inklusiivista työtettä.	THL, TEM
Mittari: Tuotetut koulutusmateriaalit; kulttuurisen moninaisuuden huomiointi oppilaitosten opetussuunnitelmissa; PALOMA-koulutuksen ja Monikulttuurisuus asiakastyössä -verkkokoulun käyttöönotot		

oppilaitoksissa ja asiaan liittyvissä ammattilaisorganisaatioissa; kotouttaminen.fi-verkkopalvelun ja Kotona Suomessa -hankkeen tuottamien verkkomateriaalien kävijäseuranta.

Toimenpide 6. Erilaisissa ammattilaisille suunnatuissa tiedontuotannoissa ja vaikuttamistyössä huomioidaan kulttuurinen moninaisuus.	Monet ammattilaisille suunnatut materiaalit eivät huomioi kulttuurista moninaisuutta ja siihen liittyviä erityiskysymyksiä, vaikka ammattilaiset ja heidän asiakkaansa siitä hyötyisivät.	THL, TEM
--	---	----------

Mittari: Tuotetut materiaalit, joissa kulttuurinen moninaisuus on huomioitu.

Tavoite 3: Kansainvälistä suojelua hakevat ja saavat sekä muut maahan muuttaneet saavat erityistä tukea hyvinvointiin ja väkivallattomuuteen

Tavoitteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 7. Väkivallan vaikutuksiin, hyvään vanhemmuuteen, tasa-arvoon ja itsemäärämisoikeuteen liittyvän kulttuurisensitiivisen tiedon tuottaminen, levittäminen ja kouluttaminen maahan muuttaville ja muuttaneille.	Kulttuurisensitiivisesti tuotettua materiaalia on olemassa vasta vähän hiljattain maahan muuttaneille.	THL, TEM

Mittari: Tuotettu, levitetty ja maahantulon yhteydessä käytössä oleva kulttuurisensitiivinen materiaali (TUULI-hanke); maahan muuttaneille suunnatut koulutukset.

Toimenpide 8. Valtakunnallisen pakolaisten mielenterveyteen keskittyvän tietotaitoa koordinoivan ja levittävän osaamiskeskuksen perustaminen.	Olemassa olevan tietotaidon leviäminen erityispalveluista laajemmalle vaatii valtakunnallista, koordinoitua tukirakennetta.	THL, HYKS, TYKS, TAYS, KYS, OYS
--	---	---------------------------------

Mittari: Perustettu valtakunnallinen osaamiskeskusverkosto (PALOMA2-hanke).

Toimenpide 9. Vastaanottokeskuksissa otetaan käyttöön systemaattinen ja pätevä alkuterveystarkastusmalli.	Alkuterveystarkastuksessa on tärkeää selvittää turvapaikanhakijan alkuvaiheen terveydentilaa ja tuen tarpeita, jotta hänet saadaan ohjattua hänen mahdollisesti tarvitsemiinsa vastaanottokeskuksen ulkopuolisiin palveluihin.	SM/Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset
---	--	--

Mittari: Alkuterveystarkastusmallin käyttöönotto ja rakenteisen kirjaamisen kehittyminen vastaanottokeskuksissa.

Toimenpide 10. Vastaanottokeskuksiin otetaan valtakunnallisesti käyttöön Lapset puheeksi -toimintamalli.	Toimintamallin käyttöönotolla pystytään selvittämään lasten ja lapsiperheiden tarpeita ja vastaamaan niihin systemaattisesti.	SM/Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset
Mittari: Lapset puheeksi -toimintamallin käyttö valtakunnallisesti.		
Toimenpide 11. Turvapaikanhakijoille annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja turvallisesta toimimisesta yhteiskunnassa.	Yhteiskuntatiedon antamisella turvapaikanhakijoiden valmiudet toimia turvallisesti kasvavat.	SM/Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset
Mittari: Turvapaikanhakijoille systemaattisesti jaettu yhteiskuntatieto.		

LAPSET KODIN ULKOPUOLISISSA LASTENSUOJELUN SIIJOITUKSISSA/Haavoittuvat ryhmät –luku, Tarja Pösö/TUNI

Yleistavoite: Sijaishuolto on turvallista ja koettu väkivalta vähenee

Tavoite 1: Väkivaltatietoisuuden osaamisen vahvistaminen sijaishuollossa

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 1:</p> <p>THL tuottaa osana Kouluterveyskyselyä tietoa sijoitettujen lasten hyvinvoinnista. Osana kyselyä saadaan tietoa sijoitettujen lasten väkivaltakokemuksista. Sijoitettujen lasten hyvinvointia tutkiva, THL:n toteuttama Kysy ja kuuntele-hanke tuottaa tietoa sijoitettujen lasten väkivalta- ja kaltoinkohtelukokemuksista sijaishuoltopaikoissa. Hanke toteutetaan vuosina 2019-2021. Tulokset raportoidaan vuonna 2021. Lisäksi THL tuottaa tutkimuskatsauksiin, edellä kuvattuun tutkimukseen ja kehittämistyöhön perustuvan käytäntösuosituksen kaltoinkohtelun ja väkivallan tunnistamiseksi osana lastensuojelua.</p>	<p>Sijaishuollossa toimivien väkivaltaa koskevan tiedon, osaamisen ja toimintavalmiuksien ja –menetelmien vahvistaminen on tarpeellista, jotta sijaishuolto on turvallinen ympäristö lapsille.</p>	<p>THL</p>

<p>Mittari:</p> <p>Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tuottanut edellä kuvattua tutkimustietoa sekä käytäntösuositukset seurantajakson aikana. Käytäntösuositukset otetaan käyttöön seurantajaksolla.</p>		
<p>Toimenpide 2.</p> <p>Väkivaltatietoisen sijaishuollon osaamisen edellytys vahvistetaan osaksi sijaishuoltopaikkojen hankintaa, valintaa ja seurantaa kunta- ja lapsikohtaisella tasolla. Väkivaltatietoinen osaaminen ja lapsille annettava turvataitokasvatus sisällytetään lastensuojelulaitosten omavalvontasuunnitelmiin.</p>	<p>Väkivaltatietoisen osaamisen seuranta on osa sijaishuollon laadun seurantaa ja valvontaa.</p>	<p>Lapsen asioista vastaavat sosiaalityöntekijät, sijaishuoltopaikat, (sijoittaja)kunnat ja aluehallintoviranomaiset.</p>
<p>Mittari:</p> <p>Kunta-, sijaishuoltopaikka – ja lapsikohtainen seuranta osaamisesta tapahtuu osana kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmia, kuntien sijaishuoltopaikkojen hankintaa, valintaa ja niiden seurantaa sekä sijaishuollon omavalvontaa vuoteen 2025 mennessä.</p>		
<p>Tavoite 2: Sijaishuoltopaikkojen turvallisuuteen liittyviä ilmoitus- ja seurantakäytäntöjä kehitetään</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 3.</p> <p>Vahvistetaan lasten ja nuorten tietoutta oikeudestaan turvallisiin, väkivallattomiin suhteisiin ja ympäristöihin sijaishuollossa ja valmiutta tunnistaa tietyt teot ja käytännöt väkivallaksi. Kehitetään lapsille suunnattua materiaalia siitä, mitä väkivalta on erityisesti sijaishuollossa.</p>	<p>On tarpeen, että sijaishuollossa ilmenevän väkivallan ilmoituskäytäntöjä vahvistetaan niin, että kodin ulkopuolisissa sijoituksissa varttuvilla lapsilla ja nuorilla on tiedossa ja käytössä ne kanavat, joiden avulla he voivat tuoda ilmi sijaishuollossa kokemaansa tai näkemäänsä väkivaltaa ja joiden avulla he näkevät väkivallan ja sitä ylläpitävien käytäntöjen muuttuvan. Sama koskee sijaishuollossa työskenteleviä työntekijöitä ja perhehoidon toimijoita.</p>	<p>Pelastakaa Lapset ry: materiaalin tuotanto</p> <p>Lapsen asioista vastaavat sosiaalityöntekijät (materiaalin käyttöönotto lapsikohtaisesti).</p>
<p>Mittari:</p> <p>Lapsille ja nuorille suunnattu materiaali on valmistunut vuosina 2020-2021 (Pelastakaa lapset ry) ja se on otettu käyttöön.</p>		
<p>Toimenpide 4.</p> <p>Sijaishuollon valvonnan yhdeksi kohteeksi vahvistetaan se, että sijaishuoltopaikka on selvittänyt sijaishuoltopaikassa tai muussa lapsen ympäristössä tapahtuvan väkivallan ilmoituskäytännöt</p>	<p>Väkivallan ilmoituskäytäntöjen seuranta ja valvonta ovat osa sijaishuollon valvontaa, jotta varmistetaan, että sijoitetuilla lapsilla (ja muilla) on tieto väkivallan ilmoituksen keinoista</p>	<p>Lapsen asioista vastaavat sosiaalityöntekijät, lastensuojelulaitokset (omavalvonta), sijoittajakunnat ja aluehallintoviranomaiset.</p>

<p>lapsille ja heidän läheisilleen samoin kuin kaikille ko. sijaishuoltopaikan toimijoille ja sillä on käytäntö seurata sitä, että ilmitulleeseen väkivaltaan puututaan.</p> <p>Laitoshoidon omavalvontasuunnitelmiin kirjataan toimintayksikön riskitekijät väkivallan ja siihen varautumisen, ennaltaehkäisemisen ja hoitamisen osalta.</p>	<p>ja mahdollisuus tuoda ilmi väkivallan käyttöä.</p>	
<p>Mittari: Seurantajaksolla ilmoituskäytäntöjä ja niiden tuntemista seurataan systemaattisesti lapsikohtaisesti asiakas-, kasvatus- ja/tai hoitosuunnitelmissa ja hyvää kohtelua koskevien suunnitelmissa. Ilmoituskäytännöt sekä riskianalyysi on kirjattuina laitosten omavalvontasuunnitelmiin. Väkivallasta ilmoittamisen ja sen seurausten seuranta tehdään osana kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmia.</p>		
<p>Tavoite 3: Turvallisten yhteydenpitokäytäntöjen kehittäminen</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 5. Lasten ja nuorten yhteydenpitokäytäntöihin liittyvää turvataitokasvatusta samoin kuin yhteydenpidon turvasuunnittelua vahvistetaan osana lapsikohtaista työskentelyä ja sijaishuollon seuranta ja valvontaa.</p> <p>Varmistetaan, että turvasuunnitelmien toteutumisen resurssit ovat olemassa (esim. valvottujen tapaamisten tila- ja henkilöstöresurssit).</p>	<p>On tarve vahvistaa sellaisia yhteydenpitokäytäntöjä, joissa sijaishuollossa varttuvan lapsen on mahdollista pitää turvallisesti yllä suhteita läheisiinsä ja vertaisryhmiinsä sijoituksen aikana sekä luoda uusia suhteita ja sosiaalisia jäsenyyksiä.</p> <p>Tämä koskee myös sosiaalisen median käyttöä. Kaikki yhteydenpito ei ole kuitenkaan riskitöntä eikä lainsäädännön soveltaminen ole yksiselitteistä.</p>	<p>Lapsen asioista vastaavat sosiaalityöntekijät, sijaishuoltopaikat, muut lastensuojelun toimijat, sijoittajakunta ja aluehallintoviranomaiset.</p>
<p>Mittari: Yhteydenpidon turvasuunnittelu ja yhteydenpitoon liittyvä lasten ja nuorten turvataitokasvatus on vakiintunut osa sijaishuollon toimintaa vuoteen 2025 mennessä. Turvallisia yhteydenpitokäytäntöjä tukevat resurssit ovat lastensuojelussa käytössä ja niitä seurataan osana kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.</p>		

SUKUPUOLI- JA SEKSUAALIVÄHEMMISTÖIHIN KUULUVAT LAPSET JA NUORET/Haavoittuvat ryhmät-luku, vk. Lotte Telakivi/Seta ry

Yleistavoite: Suojellaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia lapsia erityisiltä riskeiltä, väkivallalta ja syrjinnältä

Tavoite 1: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten kohtaama lähisuhdeväkivalta perheissä, seurusteluväkivalta ja kuritusväkivalta tunnistetaan ja siihen puututaan asianmukaisella tavalla.		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Suositus, että kaikkien avainammattiryhmien, kuten varhaiskasvattajien, opettajien, sosiaalityöntekijöiden, sosionomien sekä psykologien peruskoulutuksiin ja psykoterapeuttien ja perheterapeuttien täydennyskoulutuksiin lisätään osio seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta sekä sateenkaariperheistä, jossa annetaan valmiudet tunnistaa nämä lapset ja nuoret sekä tietoa heidän hyvinvointiinsa vaikuttavista tekijöistä, väkivaltariskistä ja keinoista pienentää sitä.	Tutkimustieto osoittaa että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla lapsilla ja nuorilla on psykologisia ongelmia (kuten masennusta, ahdistusta ja itsetuhoajatuksia). Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret kokevat muita enemmän väkivaltaa, painostusta perheissä ja emotionaalista kaltoinkohtelua. Sosiaali- ja terveydenhuollon- ja kasvatuksen ammattialaiset tarvitsevat lisää tietoa seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta sekä taitoja puheeksiottamiseen. Lisäksi ammattilaisten tulee paremmin tiedostaa omat mahdolliset syrjivät asenteet sekä omaa työtä velvoittava syrjimättömyyslainsäädäntö.	Ammatillinen koulutus sekä korkeakoulut: OKM, OPH, psykoterapeuttien ja perheterapeuttien täydennyskoulutus: Valvira. Seta toteuttaa seurannan.
Mittari: Tieto vuonna 2025 siitä, kuinka monessa korkeakoulutusohjelmassa sateenkaariasioihin perehtyvä osio on sisällytetty opetukseen sekä kuinka monta psykoterapeuttia ja perheterapeuttia on täydennyskoulutettu tästä näkökulmasta.		
Toimenpide 2. Kansalliseen rikosuhritutkimukseen, kouluterveyskyselyyn sekä nuorisorikollisuuskyselyyn sisällytetään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten ja -nuorten perhe-, lähisuhde- tai seurusteluväkivaltaa koskeva kysymys ja sen pohjalta tuotetaan seurantatietoa väkivaltakokemuksista.	Tietoa tarvitaan jotta voidaan tehdä tehokasta ennaltaehkäisytyötä.	THL sekä Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti (kyselyjen toteuttaja)
Mittari: Tieto vuonna 2025 siitä onko sisällytetty sekä onko tuotettua dataa julkaistu		

Tavoite 2:
Intersukupuolisten lasten hoitokäytännöissä toteutuu lapsen oikeus tulla kuulluksi sekä lapsen edun ensisijaisuus-periaate.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 4. Intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti ei-välttämättömät leikkaukset ja hormonihoitot kielletään ennen kuin lapsi voi itse osallistua keskusteluun hoidostaan ja olla päättämässä siitä.</p> <p>Toimenpide 5. Terveystieteiden ammattilaisille järjestetään koulutusta intersukupuolisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Intersukupuolisten lasten vanhempien ja intersukupuolisten ihmisten pääsy asianmukaiseen intersukupuolisuutta koskevaan tietoon on turvataan.</p>	<p>Oikeusministeriön ja ulkoministeriön selvityksen suositusten toimeenpano. Lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteet.</p> <p>Intersukupuolisten lapsille ilman lapsen suostumusta tehtävät sukupuoli muokkaavat toimenpiteet ovat vastoin Suomea koskevia kansainvälisiä linjauksia. Suomea koskevat esimerkiksi YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun erityisraportoin (2013), Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun (2015), Euroopan unionin perusoikeusviraston (2015) sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen (2017) antamat suositukset.</p> <p>Lapsen ja nuoren oman näkemyksen mitätöiminen tulee tunnistaa väkivaltana. Terveystieteiden ei tule mahdollistaa lapsiin kohdistuvaa myös seksuaalisuutta loukkaavaa rakenteellista väkivaltaa.</p>	STM

Mittari: OMn ja UMn selvityksen suositusten toimeenpano. Hallitusohjelman kirjauksen toimeenpano. 2022 mennessä.

Tavoite 3: Itsemääräämisoikeus omaan kehoon, sukupuoleen ja sukupuolen ilmaisuun toteutuu myös alaikäisillä.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 6. Translain uudistus mahdollistaa sukupuolen juridisen korjaamisen myös alaikäisille. Normaalit jo käytössä olevat ikäsuositukset lapsen kuulemisessa koskien heidän terveyttään, oikeuksiaan ja hyvinvointiaan ovat riittäviä.</p>	<p>Alaikäisten sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen rajoitukset. Lapsen oikeuksia tulkitaan niin että myös lapsella on oikeus korjata juridinen sukupuolensa. Oikea sukupuolimerkintä vähentää koetun väkivallan riskiä.</p>	STM

Mittari: Translain kokonaisuudistus (mietinnässä)

Tavoite 4: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville lapsille ja nuorille taataan turvallinen oppimisympäristö.		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 7. Opetussuunnitelmien seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuolen ja perheiden moninaisuuteen liittyvät sisällöt jalkautetaan opetukseen, oppimateriaaleihin ja henkilöstön koulutukseen.	Opetussuunnitelman velvoitteet. Oppilailla on oikeus tietoon sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta.	Opettajankoulutus, OKM, Seta, OPH
Mittari: Kouluhyvinvoinnin kasvu, oppimateriaalien sisältöjen seuranta, opettajankoulutuksen sisältöjen kehittäminen, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten ja nuorten laadulliset kokemukset opetuksesta ja kouluturvallisuudesta.		
Toimenpide 8: Oppilaitosten toiminnalliset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat huomioivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten tarpeet, hyvinvoinnin ja turvallisuuden.	Osa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanoa.	Koulutuksen järjestäjät, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettu, OPH
Mittari: Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatu ja syrjintäperusteiden kattavuus. 2025 mennessä.		
Toimenpide 9. Kiusaamisen ennaltaehkäisyohjelmissa huomioidaan seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu ja sukupuolitetut keholliset piirteet sekä sateenkaariperheiden lapset.	Sateenkaarinooret kokevat kiusaamista ja häirintää huomattavasti useammin kuin enemmistöön kuuluvat nuoret. Moni heistä ei ole saanut kiusaamiseen apua.	OKM, Opetushallitus, Koulutuksen järjestäjät
Mittari Sisältyykö seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu kiusaamisen perusteina kiusaamisen ennaltaehkäisyohjelmissä.		

<p>Toimenpide 10. Suomessa tuotetaan kattavaa kansallista tietoa myös sukupuolivähemmistöön kuuluvien hyvinvoinnista, heidän kokemastaan väkivallasta ja häirinnästä. Kouluterveyskysely tunnistaa sukupuoli-identiteetin sekä sukupuolen ilmaisun kiusaamisperusteena. Kouluterveyskyselyyn lisätään kysymys kiusaamisesta, joka perustuu sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten kohtaamasta seksuaaliväkivallasta</p>	<p>Tieto on välttämätön kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisemiseksi. Sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä voi koskettaa kaikkia. Lapsen oikeuksien komitea on tuonut esille tärkeyden kerätä kansallista tietoa sukupuolivähemmistöön kuuluvien kokemasta kiusaamisesta. Aikaisemman tutkimustiedon perusteella tiedetään että kokemukset seksuaalisesta väkivallasta ovat selvästi yleisempiä ei-heteronuorten ja transnuorten keskuudessa.</p>	<p>THL</p>
<p>Mittari: Tieto siitä onko kysymykset sisällytetty vuonna 2022 mennessä.</p>		
<p>Tavoite 5: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten ja nuorten kohtaama seksuaaliväkivalta tunnistetaan ja siitä kerätään systemaattisesti tietoa</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 11: Kaikessa ennaltaehkäisyssä sekä palveluissa huomioidaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat lapset</p>	<p>Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten suurempi riski joutua uhriksi jää usein näkymättömiin. Paleluissa ei osata tunnistaa ja kohdata asiaan kuuluvalla tavalla.</p>	<p>STM, ammatillinen koulutus</p>
<p>Mittari: Kouluterveyskyselyn tulokset</p>		
<p>Tavoite 6: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten perusturvallisuutta ja turvan kokemusta vahvistetaan</p>		
<p>Toimenpiteet</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 12. Turvataitokasvatuksessa huomioidaan sateenkaarilapset, jotka ovat kohdanneet tai ovat vaarassa kohdata henkistä, fyysistä tai rakenteellista väkivaltaa muun muassa tarjoamalla henkisiä itsepuolustustaitoja.</p>	<p>Noin kolmasosa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuuluvista nuorista ei koe kotona oloaan turvalliseksi tai saa vanhemmilta apua ja tukea vähemmistöpaineesiinsa. Turvattomuuden tunne kasvattaa riskiä mielenterveysoireille. Opettamalla lapsille ja nuorille henkisiä itsepuolustustaitoja, aikuiset antavat heille välineitä vaikeisiin tilanteisiin ja edistävät sitä, että lapset tunnistavat omat rajansa ja osaavat puolustaa niitä.</p>	<p>THL, STM?</p>

<p>Mittari: Tieto siitä huomioidaanko turvataitokasvatuksessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien korostunut riski sekä tarve kohdennetulle turvataitokasvatukselle.</p>		
<p>Tavoite 7: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien itsemurhia ja itsetuhoisuutta ennaltaehkäistään tehokkaasti</p>		
<p>Toimenpide 13. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat lapset mainitaan riskiryhmänä itsemurhien ehkäisyohjelmissa.</p>	<p>Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvilla lapsilla on merkittävästi suurempi itsetuhoisuus- ja itsemurhariski.</p>	<p>THL</p>
<p>Mittari: Itsemurhien ennaltaehkäisyohjelman sisältö koskien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia lapsia</p>		
<p>Tavoite 8: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia suojellaan henkiseksi väkivallaksi laskettavalta eheyttämiseltä.</p>		
<p>Toimenpide 14. Seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun muuttamiseen tähtäävät toimenpiteet (henkiseksi väkivallaksi laskettava eheyttäminen) kielletään myös vaihtoehto- ja uskomushoitona.</p>	<p>Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat lapset kohtaavat edelleen uskonnollista väkivaltaa. Lapsen sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumisen muuttamiseen tähtäävät toimenpiteet on jo kauan sitten todettu tuloksettomiksi, epäeettisiksi sekä lasta traumatisoiviksi.</p>	<p>STM</p>
<p>Mittari: Vaihtoehtohoitoja koskeva lainsäädäntö (puoskarilaki) on tullut voimaan 2025.</p>		

ERITYISKYSYMYKSET

LAPSIIN KOHDISTUVA IHMISKAUPPA/Erityiskysymykset-luku vk. Elina Kervinen ja Anniina Jokinen/HEUNI

HUOM! Lihavoidut mittarit eivät ole vielä olemassa/käytössä. **Punaisella fontilla olevat lisäykset/muokkaukset 10.10.2019/Anniina Jokinen**

Yleistavoitteet: Yksikään lapsi ei joudu ihmiskaupan tai siihen liittyvän hyväksikäytön uhriksi. Ennaltaehkäistään lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa ja autetaan uhriksi joutuneita.

Tavoite 1. Ihmiskaupan lapsiuhrien ja uhrien lasten avunsaanti varmistetaan

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 1. Laaditaan ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma, johon sisällytetään toimenpiteet ja vastuutahot mm. lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan ehkäisemiseksi ja seurataan sen toteuttamista.</p> <p>Toimintaohjelma tehdään kolmivuotiskaudeksi ja se uusitaan säännöllisesti.</p> <p>Toimintaohjelman toteuttamista ja seurantaa varten varataan tarvittavat resurssit ja ne merkitään toimintaohjelmaan selkeästi.</p>	<p>Suomessa ei ole voimassa olevaa ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa. (Kervinen & Ollus 2019, 11-12.) Ihmiskaupan vastainen toiminta edellyttää poikkihallinnollisia toimenpiteitä ja yhteistyötä sekä jatkuvaa seurantaa.</p>	<p>Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori ja yhteensovittamissihteeristö, THL</p>
<p>Mittari/t: Toimintaohjelma saatetaan valmiiksi vuoteen 2021 mennessä ja seurataan sen toteuttamista.</p>		
<p>Toimenpide 2. Saatetaan valmiiksi ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjaamissuunnitelma (National Referral Mechanism, NRM) ja huomioidaan siinä lapsiuhrien ja ihmiskaupan uhrien lasten</p>	<p>Tällä hetkellä ei ole olemassa ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjaamissuunnitelmaa (NRM) (OSCE/ODIHR 2004). Suunnitelmassa kuvataan ihmiskaupan uhriksi joutuneiden lasten ja ihmiskaupan uhrien lasten palveluohjaus, sekä</p>	<p>Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori ja yhteensovittamissihteeristö, STM, THL</p>

<p>erityistarpeet ja annetaan selkeät askelmerkit, minne ja kehen ottaa yhteyttä ihmiskauppatapauksissa.</p>	<p>millaiseen apuun lapset ovat oikeutettuja. (Kervinen & Ollus 2019.) Ihmiskaupan uhrien avunsaanti, auttamistoimet ja palveluihin pääsy vaihtelevat kunnittain (Koskenoja 2018 ym.) Lapsierityisiä auttamistoimia tulee kehittää kunnissa sekä Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä. Hyviä kokemuksia avun alueellisesta koordinoinnista on mm. Ruotsista ja Hollannista.</p>	
--	--	--

Mittari/t: 1) NRM saatettu valmiiksi vuoteen 2021 mennessä.
2) Alueellisen koordinaation vahvistamiseksi **yhteistyöalueiden** yhteyden on palkattu vuoteen 2022 mennessä yhteyshenkilöitä koordinoimaan ihmiskaupan vastaista auttamistyötä läheisessä yhteistyössä kuntien ja auttamisjärjestelmän kanssa, vastaten tiedon keruusta ja välittämisestä omalla alueellaan.

<p>Toimenpide 3. Varmistetaan ihmiskaupan lapsiuhrien ja ihmiskaupan uhrien lasten avunsaanti ja oikea-aikainen pääsy palveluihin, ml. mielenterveyspalveluihin</p>	<p>Ihmiskaupan uhriksi joutuneet lapset ja nuoret voivat olla hyvin traumatisoituneita kokemastaan hyväksikäytöstä ja oireilla sekä psyykkisesti että fyysisesti. Ihmiskaupan uhrien pääsy mielenterveyspalveluihin vaihtelee kunnittain (Koskenoja 2018 ym.). Myös ihmiskaupan uhrien lapset voivat tarvita erityistä tukea.</p>	<p>STM, Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, THL, Kuntaliitto</p>
--	---	--

Mittarit: 1) Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti ”Laaditaan laki ihmiskaupan uhrien auttamisesta”. Lainsäädännön valmistelussa tehdään lapsivaikutusten arviointi.

2) Turvataan lapsiuhrien ja ihmiskaupan uhrien lasten palveluiden saanti yksilöllisen palvelun tarpeen arvioinnin perusteella yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon periaatteita noudattaen

3) **Yhteistyöalueiden** yhteyshenkilö seuraa ja varmistaa ihmiskaupan lapsiuhrien pääsyn palveluihin, ml. mielenterveyspalveluihin vuosina 2020–2025.

Tavoite 2. Parannetaan lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan tilastointia avun ja resurssien kohdentamiseksi

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 4. Kerätään kunnilta, auttamisjärjestelmästä ja uhreja auttavista järjestöistä (ns. Neliapila-järjestöt) luvut epäillyistä ja ensivaiheessa tunnistetuista ihmiskaupan lapsiuhreista, ihmiskaupan uhrien apua saavista lapsista ja ihmiskaupan muodoista, jonka uhriksi lapset ovat joutuneet. Kehitetään lisäksi rikosoikeusjärjestelmän tilastointia ihmiskaupan uhriksi joutuneista lapsista ja nuorista. Tilastoidaan jatkossa poliisin tietoon tulleet rikokset, syyttäjälle edenneet ja rangaistukset rikoksen uhriksi joutuneen iän ja sukupuolen mukaan. Koostetaan näistä tiedoista analyysiin perustuva vuosittainen raportti.</p>	<p>Ihmiskauppa on piilorikollisuutta ja tulee harvoin viranomaisten tietoon. Ihmiskaupan tilastointia tulee parantaa, jotta pystytään takaamaan auttamistoimet kaikille mahdollisille ihmiskaupan lapsiuhriille ja varaamaan auttamistyöhön tarvittavat resurssit. (Kervinen & Ollus 2019.)</p> <p>Tällä hetkellä ei ole myöskään olemassa yksiselitteistä tietoa poliisille ilmoitettujen alaikäisiin kohdistuneiden ihmiskaupparikosten määrästä, hyväksikäytön muodosta eikä tapausten etenemisestä syyttäjälle ja tuomioistuimeen. Ihmiskaupan lapsiuhrien tilastointi tulee saattaa kuntoon oikeusjärjestelmän eri vaiheissa, jotta lapsiin ja nuoriin kohdistuvien ihmiskaupparikosten määrän kehitystä ja etenemistä rikosprosessissa pystytään seuraamaan. (Kervinen & Ollus 2019.)</p> <p>Tilastojen tulkinta on haastavaa, ja lukuja tulisikin tutkia jatkossa tarkemmin esimerkiksi sen osalta, miten poliisille ilmoitetut tapaukset etenevät, missä määrin esitutkinta lopetetaan, ja missä määrin poliisiin tietoon tulleet uhrin ohjautuvat auttamisjärjestelmään. (Kervinen & Ollus 2019, 41.)</p>	<p>Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori ja yhteensovittamissihteeristö, POHA/SM, ORK/OM</p>
<p>Mittari/t:</p> <p>1) Kuntien tietoon tulleiden epäiltyjen ja ensivaiheessa tunnistettujen alle 18-vuotiaiden ihmiskaupan uhrien määrät ihmiskaupan muodon ja sukupuolen mukaan 2020-2025.</p> <p>2) Auttamisjärjestelmään esitettyjen ja otettujen alle 18-vuotiaiden lasten määrät ihmiskaupan muodon ja sukupuolen mukaan vuosina 2020-2025.</p> <p>3) Neliapila-järjestöjen tietoon tulleiden epäiltyjen ja ensivaiheessa tunnistettujen alle 18-vuotiaiden</p>		

<p>ihmiskaupan uhrien määrät ihmiskaupan muodon ja sukupuolen mukaan vuosina 2020-2025.</p> <p>4) Poliisin tietoon tulleiden, syyttäjälle edenneiden ja rangaistukseen johtaneiden ihmiskaupan uhriksi joutuneiden alle 18-vuotiaiden määrät iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2020-2025.</p>		
<p>Tavoite 3. Tunnistamisen ja tietoisuuden lisääminen lapsiin kohdistuvasta ihmiskaupasta</p>		
Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 5. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten, kuten lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden, kouluterveystieteiden ja -kuraattorien, poliisin ja syyttäjien tietoisuuden lisääminen lapsiin kohdistuvasta ihmiskaupasta ja siihen liittyvästä hyväksikäytöstä sekä lapsen edun ja tarpeiden arvioinnista. Ihmiskaupan tunnistaminen parantuu.</p>	<p>Tietoisuus (lapsiin kohdistuvasta) ihmiskaupasta ja ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta vaihtelee kunnittain ja on puutteellista (Koskenoja ym. 2018). Poliisin ja syyttäjien tietoisuutta erityisesti ihmiskaupan eri muodoista tulee lisätä mm. rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttämässä. Kaikkien toimijoiden ymmärrystä tulisi lisätä ihmiskaupan dynamiikasta, hyväksikäytön seurauksista, traumasta, riippuvaisesta asemasta ja turvattomasta tilasta.</p>	<p>Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori ja yhteensovittamissihteeristö, STM, OM, OKM, Kuntaliitto</p>
<p>Mittari/t: 1) Sosiaali- ja terveyden huollon sekä oppilashuollon palveluissa tunnistetaan paremmin lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa kokonaisvaltaista hyväksikäyttöä, ml. ihmiskauppa ja siihen liittyvä dynamiikka.</p> <p>2) Ihmiskauppa-opintokokonaisuuksien määrät toimenpiteessä mainittujen alojen perus- ja täydennysopinnoissa eri aloittain vuosina 2020–2025.</p> <p>3) Ihmiskaupasta ja siihen liittyvästä hyväksikäytöstä koulutettujen toimenpiteessä mainittujen ammattilaisten määrät eri ammattiryhmittäin vuosina 2020–2025.</p>		
<p>Toimenpide 6. Lasten ja perheiden tietoisuuden lisääminen lapsiin kohdistuvasta ihmiskaupasta ja siihen liittyvästä hyväksikäytöstä.</p>	<p>Lasten tietoisuudesta ihmiskaupasta ja siihen liittyvästä seksuaalisesta ja muusta hyväksikäytöstä ei ole tietoa. Lasten seksuaalikasvatusta on kehitettävä ja varmistettava, että jokainen lapsi saa tietoa siitä, mitä</p>	<p>THL, Väestöliitto, OKM/Opetushallitus, STM, Valtioneuvoston ihmiskaupan</p>

	seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen väkivalta on, mitä ovat seksuaalioikeudet, kuinka turvata omat rajat ja koskemattomuus, sekä kuinka toimia vaaratilanteessa. (Kervinen & Ollus 2019.)	vastaisen työn koordinaattori ja yhteensovittami ssihteeristö.
Mittari/t: Lapsiin kohdistuva ihmiskauppa on sisällytetty yhtenä teemana koulujen seksuaalikasvatusoppimateriaaleihin sekä yhteiskunta- ja terveystiedon oppiaineisiin.		

TYTTÖJEN JA NAISTEN SUKUELINTEN SILPOMINEN/ Erityiskysymykset –luku, vk. Mimmi Koukkula/THL

Yleistavoite: Toteuttaa Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelmassa määritellyjä toimenpiteitä tyttöjen sukuelinten silpomisen estämiseksi ja silpomisen läpikäyneiden auttamiseksi.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
<p>Toimenpide 1. Eri hallinnon aloilla huomioidaan päätöksiä tehdessä Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelmassa määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet.</p> <p>Toimintaohjelma huomioidaan myös alueellisesti ja paikallisesti sekä eri toimialoilla terveyden- ja sosiaalihuollossa, varhaiskasvatuksessa, opetuksessa, koulutuksessa, nuorisotyössä, vastaanotto- ja kotoutustyössä, poliisissa, mediassa ja järjestöissä.</p>	<p>Myös Suomessa on tyttöjä, jotka voivat olla vaarassa joutua silvotuiksi, joten silpomisen estämiseen on kiinnitettävä huomiota kansallisella tasolla.</p> <p>Istanbulin sopimus velvoittaa Suomea puuttumaan silpomiseen.</p> <p>Tyttöjen sukuelinten silpomisen estämiseksi on laadittu oma kansallinen toimintaohjelma, josta löytyvät ohjeet asiaan puuttumiseksi terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa, varhaiskasvatuksessa, opetuksessa, koulutuksessa, nuorisotyössä, vastaanotto- ja kotoutustyössä, poliisissa, mediassa ja järjestöissä.</p>	<p>STM, OKM, OPH, OM, SM, TEM, THL, Sairaanhoidopiirit (Maa kunnat), kuntien terveys- ja sosiaalipalveluista vastaavat tahot, Maahanmuuttovirasto ja vastaanotto-keskukset, poliisitoimi ja median edustajat</p> <p>Ehkäisytyötä tekevät järjestöt, maahanmuuttajajärjestöt, uskonnolliset yhdistykset ja yhteisöt.</p>

Mittarit: Terveys- ja sosiaalialan sekä poliisin rekisteritietojen ja väestötutkimusten perusteella seurataan tyttöjen sukuelinten silpomisen yleisyyttä.

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelman toteutumista arvioidaan säännöllisin välein ja väliarvioinnilla selvitetään, onko asia huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa, koulutuksessa, nuorisotyössä, vastaanotto- ja

kotoutustyössä, poliisissa, mediassa ja järjestöissä.

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelman väliarvioinnissa selvitetään aiheen sisältymistä muun muassa ammattilaisten koulutukseen, kuntien hyvinvointikertomuksiin, opetusohjelmiin ja tieteelliseen tutkimukseen.

Samalla selvitetään myös yhteisöjen näkemyksiä silpomisesta ja järjestöjen toimia silpomisen estämiseksi.

POIKIEN EI-LÄÄKETIETEELLINEN YMPÄRILEIKKAUS/ Erityiskysymykset-luku, vk. Katriina Bildjuskin/THL

Tavoite: Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus tapahtuu, kun poika voi antaa siihen itse suostumuksen

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1: Aloitetaan keskustelu ikärajasta eli ympärileikkauksen siirtämiseksi, kunnes poika voi itse osallistua päätöksentekoon	Korkeimman oikeuden ratkaisut, joissa lainsäädäntöä edellytetään. Lapsen oikeuksien sopimus Lanzaroten sopimus Sosiaalihuoltolaki: (1301/2014) - lain mukaan on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen fyysisen koskemattomuuden turvaamiseen (5§). Hallitusohjelma 2019	STM

Mittari: Seurataan leikkausiän kehittymistä
Tilastot sairaaloista

LAPSET, NUORET JA VÄKIVALTAINEN EXTREMISMI / Erityiskysymykset-luku vk. Ann-Sofie Nyström, Merja Mikkola/THL ja Pirjo Lillsunde/STM

Tavoite 1: Väkivaltaiselle ekstremismille altistuneille lapsille ja nuorille tarjotaan oikea-aikaisesti laadukasta ja pitkäjänteistä tukea moniammatillisella työotteella ja tutkitusti toimivin keinoin.

Toimenpiteet	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Ennalta ehkäisy	Nettinuorisotyöntekijät ja nettipoliisit saattavat kohdata työssään nuoria, jotka ovat kiinnostuneita	SM, OKM, Poliisihallitus, STM, THL, OPH,

<p>Lisätään nuorten kanssa toimivien viranomaisten, ammattilaisten ja vapaaehtoistyöntekijöiden kykyä ennalta ehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista.</p> <p>Suunnitellaan vapaaehtoisia perustietoa lisääviä koulutuksia, jotka tavoittavat ammattilaisia mahdollisimman laajasti.</p>	<p>väkivaltaisista ääriliikkeistä ja näiden toiminnasta.</p> <p>Näiden toimijoiden tietoisuutta ja kykyä tunnistaa väkivaltaisia ääriliikkeitä ja niiden toimintaa tulee lisätä. Nuoria kohtaavien ammattilaisten ja vapaaehtoistyöntekijöiden osaamista käydä nuorten kanssa keskusteluja, joissa väkivaltaisten ääriliikkeiden aatemaailma ja ideologia kyseenalaistetaan asiaperustein, tulee myös lisätä.</p> <p>Lisäämällä koulutusta vahvistetaan eri ammattikuntien kykyjä ja valmiuksia tunnistaa sekä tukea väkivaltaisesti radikalisoituneita henkilöitä.</p>	<p>Pelastakaa Lapset ry ja muut järjestöt</p>
<p>Mittari/t</p> <p>Koulutettujen ammattilaisten ja vapaaehtoistyöntekijöiden määrä vuoteen 2025 mennessä.</p> <p>Verkkokoulutuksen saatavuus, laatu ja koulutuksen suorittaneiden määrä eri ammattiryhmille vuoteen 2025 mennessä.</p>		
<p>Toimenpide 2. Osaamisen lisääminen</p> <p>Lisätään ja suunnitellaan väkivaltaista ekstremismia ja radikalisoitumista koskevaa koulutusmateriaalia ja koulutusta opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille.</p>	<p>Tarjoamalla teemaan liittyvää koulutusta ja täydennyskoulutusta vahvistetaan eri ammattikuntien kykyjä ja valmiuksia tunnistaa sekä tukea väkivaltaisesti radikalisoituneita henkilöitä.</p> <p>Varmistetaan jo olemassa olevan koulutusmateriaalin ja etäkoulutusmahdollisuuksien käyttö esimerkiksi opetussektorilla sekä sote-sektorilla.</p>	<p>STM, OPH, OKM</p>
<p>Mittari/t</p> <p>Koulutettujen opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten määrä vuoteen 2025 mennessä. Varmistetaan, että koulutus eri sektorilla on yhdensuuntaista ja toisiaan tukevaa, koska eri alojen ammattilaisten yhteistyö on onnistuneen toiminnan peruste.</p>		
<p>Toimenpide 3. Eri ammattilaisten yhteistyö</p> <p>Aktiivisen ja moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen</p>	<p>Erityisesti osallisuuden vahvistamisessa moniammatillinen ja monialainen yhteistyö on keskeisessä roolissa ja sen merkitys korostuu myös väkivaltaisesti radikalisoituneen lapsen tai nuoren auttamisessa. Sosiaali- terveydenhuollon, nuorisotoimen ja opetustoimen toimijat osallistuvat Poliisilaitosten koordinoimaan Ankkuri-toimintaan. Yhteistyö perustuu Ankkuritoiminnan käsikirjaan sekä kansalliseen toimenpideohjelmaa (Sisäministeriö 2019)</p>	<p>Poliisi, OKM, STM</p>
<p>Mittari/t</p> <p>Toimivien Ankkuritiimien määrän kasvu vuoteen 2025 mennessä sekä näissä toimivien eri ammattiryhmiä edustavien osuus.</p>		

<p>Toimenpide 4.</p> <p>Keskitetty erityisosaaminen</p> <p>Hyvin vaativaa erityisosaamista keskitetään alueellisesti viiteen osaamis- ja tukikeskukseen (OT-keskukset)</p>	<p>Lasten ja nuorten väkivaltaisesta radikalisoitumisesta irrottautumisen tuki ja hoito on hyvin haastavaa ja vaatii erityisosaamista.</p> <p>OT-keskuksissa voidaan jakaa asiantuntija-apua sivistystoimelle ja sote-ammattilaisille perus- ja erityistasolla yhdenvertaisesti koko alueelle.</p>	<p>STM, THL</p>
<p>Mittari/t</p> <p>Palvelut järjestetään lapsen tai nuoren lähellä perus- ja erityistason palveluissa erityisammattilaisten tuella vuoteen 2025 mennessä.</p>		
<p>Tavoite 2: Kehitetään tutkimus- ja selvitystyötä väkivaltaisen ekstremismiin ja radikalisoitumiseen liittyen</p>		
<p>Toimenpide 5.</p> <p>Tutkimustyö tukee käytännön toimien kehittämistä</p> <p>Lisätään tutkimukseen perustuvaa tietoa</p>	<p>Tieteellinen tutkimus on merkittävässä roolissa kehittäessä ammattilaisten toimintaa, työkaluja ja koulutusta sekä alan lainsäädäntöä, tiedonvaihtoa ja moniammatillista yhteistyötä.</p> <p>Radikalisoituneen tunnistamiseen ja soveltuvien hoito- ja tukikeinojen tutkimiseen ja kehittämiseen liittyviä tutkimushankkeita tulisi tukea. Lisätään väkivaltaisen ekstremismiin liittyvää tutkimusta ja kehitetään tutkimukseen perustuvia toimintamalleja</p>	<p>yliopistot, POLAMK, STM, SM, THL</p>
<p>Mittari/t</p> <p>Vuosina 2020-2025 tuotettu tutkimus- ja selvitystyö palvelee lähtökohtaisesti käytännön työtä, tarkastelee ilmiötä ja sen vaikutuksia sekä mittaa valitun strategian toteutusta ja toteutumista. Tutkimukseen perustuvat toimintamallit käytössä opetustoimessa ja sote-sektorilla, ko. alojen ammattilaisille suunnattu koulutus perustuu tutkittuun tietoon ja tutkimuksessa ja toimintamalleja arvioidaan tieteellisin keinoin.</p>		

<p>KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA/ Erityiskysymykset-luku, vk. Lisa Grans/Åbo Akademi</p>		
<p>Yleistavoite: Lapsiin kohdistuvaan kunniaan liittyvään väkivaltaan puututaan ja se ehkäistään tehokkaammin koko Suomessa</p>		
<p>Tavoite 1: Kunniaan liittyvien kysymysten parissa työskentelevät ammattilaiset osaavat tunnistaa, ehkäistä ja puuttua kunniaan liittyvään väkivaltaan.</p>		
<p>Toimenpide</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 1</p> <p>Neuvotellaan kunniaan liittyvän väkivalta -ilmiön sisällyttämisestä varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien, poliisien ja</p>	<p>Istanbulin sopimus (15. artikla) edellyttää koulutusta väkivallantekojen uhrien tai tekijöiden parissa toimiville ammattihenkilöille väkivallan</p>	<p>OPH, yliopistot, AMK:t, Polamk, OKM,STM</p>

<p>sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten (ml. koulukuraattorien) peruskoulutukseen. Näille sekä muille ammattiryhmille tarjotaan mahdollisuus aihetta käsittelevään lisä- tai täydennyskoulutukseen.</p>	<p>ehkäisemisestä ja tunnistamisesta, tasa-arvosta, uhrien tarpeista ja oikeuksista sekä uudelleen uhritumisen ehkäisemisestä.</p>	
<p>Mittarit: Vuoteen 2025 mennessä useat toimenpiteessä mainittujen ammattiryhmien edustajien peruskoulutukset käsittelevät kunniaan liittyvän väkivallan erityispiirteitä ja niiden huomioimista omassa työssä ja aiheesta on käynnissä lisä- ja täydennyskoulutuksia.</p>		
<p>Toimenpide 2. Olemassa oleva koulutusmateriaali kunniaan liittyvästä väkivallasta (STM) päivitetään ja otetaan aktiivisesti käyttöön koulutuksissa. Kunniaan liittyvästä väkivallasta tiedotetaan ammattilehdissä</p>	<p>Olemassa oleva materiaali sisältää sekä koulutusmateriaalia että itseopiskelumateriaalia, mutta monet linkit ovat vanhentuneet.</p> <p>Viranomaiset ja ammattilaiset tarvitsevat tietoa ja koulutusta aiheesta, ja yhtenäinen koulutusmateriaali edesauttaa sekä koulutusten järjestämistä että itseopiskelua. Ilmiön käsittely ammattilehdissä motivoi hakeutumista lisä- ja täydennyskoulutuksiin</p>	<p>STM, THL, yliopistot, AMK:t, (ml. Polamk), ammattilehdet, tutkijat</p>
<p>Mittarit: Koulutusmateriaali on päivitetty ja otettu käyttöön ja STM yhteistyössä alan tutkijoiden kanssa on tiedottanut aiheesta ammattilehdissä v. 2022:n loppuun mennessä.</p>		
<p>Toimenpide 3. Varhaiskasvatuksen opettajille, luokanopettajille, poliiseille ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille (ml. koulukuraattoreille) laaditaan selkeät toimintaohjeet lapsia uhkaavasta kunniaan liittyvästä väkivallasta.</p>	<p>Ihmisoikeusliiton selvityksen (2016) mukaan keskeiset ammattilaiset kaipaavat ohjeita siitä, miten toimia, kun he kohtaavat työssään kunniaan liittyvän väkivallan uhria. Istanbulin sopimuksen vaatimukseen asianmukaisesta koulutuksesta (15. artikla) sisältyy vaatimus laatia selkeät toimintaohjeet eri ammattiryhmille (Explanatory Report to the Istanbul Convention, para. 99).</p>	<p>STM, THL, OM, SM, OKM, Poliisihallitus, OPH, kunnat</p>
<p>Mittarit: Vuoteen 2022 loppuun mennessä varhaiskasvatuksen opettajilla, luokanopettajilla, poliiseilla ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla (ml. koulukuraattoreilla) on käytössään selkeitä ohjeita lapsiin kohdistuvaa kunniaan liittyvää väkivaltaa koskevia tilanteita varten.</p>		
<p>Tavoite 2: Tuetaan järjestöjen yhteistyötä yhteisöjen kanssa kunniaan liittyvää väkivaltaa vastaan</p>		
<p>Toimenpide</p>	<p>Perusteet</p>	<p>Vastuutahot</p>
<p>Toimenpide 4. Tuetaan kunniaan liittyvää väkivaltaa vastaanista työtä tekevien järjestöjen toimintaa.</p>	<p>Istanbulin sopimus (9. artikla) edellyttää, että valtio tukee kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kunniaan liittyvää väkivaltaa</p>	<p>VM, STM, TEM, Poliisihallitus, kunnat, STEA, Ihmisoikeusliiton koordinoima kunniaan liittyvän väkivallan vastainen verkosto</p>

	vastaista työtä. Kansalaisjärjestöt, jotka tekevät työtä maahanmuuttajayhteisöjen parissa ovat avainroolissa, kun edistetään tyttöjen ja poikien tasa-arvoa ja tiedotetaan väkivallan haitoista kyseistä perinnettä harjoittavissa yhteisöissä tavoitteena muuttaa asenteita väkivaltaa vastustavaksi.	
Mittarit: Rahoittajille suunnatuista raporteista ilmenee että vuonna 2025 kansalaisjärjestöjen kunniaan liittyvää väkivaltaa koskeva työ on valtakunnallisesti laajempaa ja pitkäjänteisempää kuin vuonna 2019 ja tehdyssä työssä huomioidaan lapsiuhreja.		
Toimenpide 5. Laaditan ohje lastensuojelun ehkäisevän työn käyttöön keskustelun avaamisen tueksi, jotta voidaan panostaa ennaltaehkäisyyn perheissä ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön kautta.	Ennalta ehkäisevän lastensuojelun kautta on mahdollista estää väkivaltaa ennalta kuten Istanbulin sopimus (11. artikla), YK:n lapsen oikeuksien sopimus (19. artikla), lastensuojelulaki ja sosiaalihuoltolaki vaativat. Perheille pitää tarjota sekä vaihtoehtoja kunniaan liittyvän väkivallan käyttöön että tietoa tyttöjen ja poikien tasa-arvosta. Lisäksi lastensuojelun työntekijöiden perheen kanssa käymiin keskusteluihin voi olla syytä ottaa mukaan muita perheenjäseniä kuin vanhemmat, kun nämä uhkaavat lapsen turvallisuutta.	STM, THL, Kuntaliitto, kunnat, Ihmisoikeusliiton koordinoima kunniaan liittyvän väkivallan vastainen verkosto
Mittarit: Vuoteen 2022 mennessä on olemassa ohje kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisystä lastensuojelun ehkäisevän työn tueksi.		
Tavoite 3: Kerätään tietoa lapsiin kohdistuvan kunniaan liittyvän väkivallan laajuudesta ja esiintymismuodoista sekä tehokkaasta ehkäisemisestä		
Toimenpide	Perusteet	Vastuutaho
Toimenpide 6. Laaditaan kunniaan liittyvän väkivallan yleisyyttä mittaava kysymys joka voidaan tulevaisuudessa lisätä kouluterveyskyselyyn. Mahdollisen kysymyksen ohkeen liitetään tieto auttavista tahoista.	Istanbulin sopimukseen sisältyy velvoite tilastoida (11. artikla) ja ennalta ehkäistä eri tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja. Suomessa selvitystä lapsiin kohdistuvasta kunniaan liittyvästä väkivallasta ei ole aikaisemmin tehty. Tieto eri kunniaan liittyvän väkivallan ilmentymismuotojen esiintyvyydestä helpottaa resurssien kohdentamista. Kouluterveyskyselyn yhteydessä on hyvä tilaisuus tiedottaa oppilaille mistä saa apua.	THL, kunnat, järjestöt, tutkijat

Mittarit: Kouluterveyskysely sisältää tulevaisuudessa kysymyksiä koskien lapsiin kohdistuvaa kunniaan liittyvää väkivaltaa (ml lasten todistamaa väkivaltaa). Samalla jaetaan tietoa auttajatahoista.		
Toimenpide 7. Tilastoidaan kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyviä rikoksia.	Istanbulin sopimus (11. artikla) edellyttää tilastotietojen kokoamista kunniaan liittyvän väkivallan esiintymisestä sekä tutkimuksen tukemista, jotta saadaan tutkituksi tämän väkivallan perussyitä ja seurauksia, esiintyvyyttä ja tapausten tuomitsemisprosentteja sekä toteutettujen toimien tehokkuutta. Tarvitaan tutkimus, jossa tarkastellaan eri ehkäisykeinojen tehokkuutta.	THL, STM, SM, Poliisihallitus, tutkijat
Mittarit Vuoteen 2022 mennessä tilastoidaan kunniaan liittyvää väkivaltaa rikostilastoissa ja muissa relevanteissa tilastoissa.		

LAPSIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA USKONYHTEISÖISSÄ – KOKEMUSASIAANTUNTIJANÄKÖKULMA/Erityiskysymykset-luku, vk. Katariina Kilpeläinen		
Tavoitteet: Kehitetään uskonyhteisön luottamushenkilöiden ammatillisuutta sekä rivijäsenten tietoisuutta väkivallalta suojaavista tekijöistä, riskitekijöistä, väkivallan uhrien hoitoonohjaamisesta, rikosoikeusprosessista ja uhrien rinnalla kulkemisesta vaikeassa elämäntilanteessa. Varmistetaan yhteisössä toimivien luotettavuus. Tuetaan Eettisen koodin toimeenpanoa lisätutkimuksilla.		
Toimenpide	Perusteet	Vastuutahot
Toimenpide 1. Uskonyhteisön perhe- ja diakonia- tai lapsi- ja nuorisotyössä tai johtoryhmässä on mukana vähintään yksi väkivallan eri muotoihin koulutettu asiantuntija, joka kouluttaa yhteisön muita jäseniä eettisen koodin toteuttamisessa. Kokemusasiantuntijat otetaan tarvittaessa mukaan avustamaan koulutuksissa.	Uskonyhteisön tapa kieltää kaltoinkohtelu ja muu hyväksikäyttö johtuu osittain tietämättömyydestä. Tietoa väkivallan tunnistamisesta ja ilmiöstä on tarpeen lisätä.	STM, THL. THL:n kouluttaja kouluttaa uskonyhteisössä toimivat ammattilaiset. Uskonnollisten yhteisöjen tai seurakuntien valtakunnallinen ja paikallinen johto vastaa asiantuntijuuden toteutumisesta.
Mittari:		
<ul style="list-style-type: none"> • Onko toimenpide toteutunut? Kyllä, 1 piste / Ei, 0 pistettä • Eettinen koodi koskee yli vähintään 100 jäsenen uskonyhteisöjä, mittaaminen tehdään vuosittain. Mittaustulokset kerää uskonyhteisön keskusorganisaatio ja ilmoittaa ne THL:lle. 		

<p>Toimenpide 2. Uskonyhteisöjen ja seurakuntien diakoniatyössä tai johtokunnassa tulee olla selkeä toimintamalli, kuinka toimitaan väkivallan tullessa ilmi, erityisesti lapsiin kohdistuneena (lastensuojelu, poliisi tai vastuullinen asianajaja).</p>	<p>Vaikeisiin asioihin on helpompi puuttua selkeiden ohjeiden tukemana.</p> <p>Lapsilla on oikeus kunnioittavaan kohteluun, fyysiseen koskemattomuuteen ja tietoon oman kehon itsemääräämisoikeudesta ja siitä, että aikuiset suojelevat häntä (Lapsen oikeuksien sopimus). Julkisen vallan velvoite on turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (PL 22§).</p> <p>Lastensuojelulaki 25§:ssä on mainittu ilmoitusvelvollisiksi myös seurakunnat ja muut uskonnolliset yhdyskunnat.</p>	<p>THL ja SM määrittävät lastensuojelun ja lakiasian vastuuhenkilöt uskonyhteisöille. Uskonnollisten yhteisöjen tai seurakuntien valtakunnallinen ja paikallinen johto vastaa siitä, että yhteistyö toimii.</p>
<p>Mittari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko toimenpide toteutunut? Kyllä, 1 piste / Ei, 0 pistettä • Eettinen koodi koskee yli vähintään 100 jäsenen uskonyhteisöjä, mittaaminen tehdään vuosittain. Mittaustulokset kerää uskonyhteisön keskusorganisaatio ja ilmoittaa ne THL:lle huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden tilanteesta. 		
<p>Toimenpide 3: Uskonyhteisön jäsenille, henkilökunnalle ja luottamushenkilöille järjestetään koulutusta vuosittain väkivaltailmiöistä: •Päiväkerhojen ja pyhäkoulujen opetus sisältöön turvataitokasvatusta. •Nuorille oma tilaisuus, jossa mm. seksuaalisuudesta puhutaan avoimesti. •Naisille ja miehille koulutusta lapsuudessa koetun väkivallan ja laiminlyönnin vaikutuksista keho-, tunne- ja kognitiivisella tasolla. •Lapsiperheiden vanhemmille koulutus/alustus väkivallalta suojaavista tekijöistä, riskitekijöistä ja seurauksista sekä ehkäisystä. On suositeltavaa pyytää mukaan asiantuntijoita, myös viranomaisia.</p>	<p>Tietoisuuden lisääminen kaltoinkohtelun seurauksista vähentää niiden esiintyvyyttä ja mahdollistaa nopeamman avun saannin.</p> <p>Kun lapsella on riittävät tunne- ja kehotaidot, hän kykenee helpommin suojautumaan kaltoinkohtelulta ja tarvittaessa kertomaan asiasta vastuulliselle aikuiselle.</p> <p>Aikuisten on tärkeää tunnistaa traumaoireet. Erityisesti lapsiperheiden vanhemmilla oireiden hoitaminen ehkäisee niiden ylisukupolvista siirtymää.</p>	<p>THL ja lapsiasiavaltuutettu tuottavat koulutusten sisältöä yhdessä uskonyhteisön sisällä toimivan koulutetun asiantuntijan kanssa. Uskonnollisten yhteisöjen tai seurakuntien valtakunnallinen ja paikallinen johto vastaavat siitä, koulutus toteutetaan.</p>
<p>Mittari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko toimenpide toteutunut? Kyllä, 1 piste / Ei, 0 pistettä • Eettinen koodi koskee yli 100 jäsenen uskonyhteisöjä, mittaaminen tehdään vuosittain vuosina 2020-2025. Mittaustulokset kerää uskonyhteisön keskusorganisaatio ja ilmoittaa ne THL:lle huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden tilanteesta. 		
<p>Toimenpide 4. Uskonyhteisön henkilökunnan ja luottamushenkilöiden taustat tarkistetaan</p>	<p>Hallinnollisissa tehtävissä ja lasten sekä nuorten kanssa toimivien pitää olla eettisesti ja rikosoikeudellisesti kelpoisia tehtäviin.</p> <p>Rajatapauksissa on tarpeen tukeutua</p>	<p>SM. Uskonnollisten yhteisöjen tai seurakuntien valtakunnalliset ja</p>

<ul style="list-style-type: none"> •Kun uskonyhteisöön palkataan henkilö, hänen rikostaustansa tarkistetaan. •Lasten ja nuorten kanssa toimivien taustojen tarkistamista jatketaan. •Luottamushenkilö, josta tulee ilmoitus/ilmoituksia uskonyhteisön sisältä sopimattomasta käytöksestä lapsia kohtaan, poistetaan tehtävistä matalalla kynnyksellä. <p>Rajanvetoasioissa pyydetään konsultaatio neuvoantavalta viranomaistaholta.</p>	<p>ulkopuoliseen, objektiiviseen viranomaisnäkemykseen.</p> <p>Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä: https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020504</p>	<p>paikalliset johtokunnat vastaavat, että taustat toimitetaan tarkistettavaksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen syyllistyneet poistetaan luottamustehtävistä.</p>
<p>Mittari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko toimenpide toteutunut? Kyllä, 1 piste / Ei, 0 pistettä • Kuinka paljon rikostaustatöiden tarkastuksia on tehty ja onko henkilöistä, joista on tullut ilmoitus, poistettu luottamustoimesta? • Eettinen koodi koskee yli 100 jäsenen uskonyhteisöjä, mittaaminen tehdään vuosittain. Mittaustulokset kerää uskonyhteisön keskusorganisaatio ja ilmoittaa ne THL:lle huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden tilanteesta. 		
<p>Toimenpide 5. Toteutetaan tekstissä mainitut lisätutkimukset vertaisverkostokontekstissa lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisemistyön tueksi.</p>	<p>Lisätutkimukset mainituista ilmiöistä ovat tarpeen, jotta uskonyhteisöjä voitaisiin tukea riittävästi lapsiin kohdistuvien väkivaltailmiöiden kierteen katkaisemiseksi.</p>	<p>STM, THL, THL:n määrittämät kouluttajat ja vastuulliset viranomaiset uskonyhteisöissä, kokemusasiantuntijat, jokin yliopisto.</p>
<p>Mittari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko toimenpide toteutunut? Kyllä, 1 piste / Ei, 0 pistettä • Toimenpide 5 mitataan ainoastaan uskonyhteisöjen keskusorganisaatiossa ja THL:ssä huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden tilanteesta. 		